Է. ՏԱՐԻ 2011 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 20 ՀՈՌԻ 4383—Հ. Տ. 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890—Ն. Տ. 11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890 — ՀԻՃՐ. 26 ՍԷՖԷՐ 1308 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك

غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԳԻՆ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆ

Ի Գալաթա [illegible]	160
» » [illegible]	80
» » [illegible]	40
Դուրսը [illegible]	200
» » [illegible]	100
Սաստ [illegible]	56
» » [illegible]	28

Դուրս գրվածք լրագրոց համար [illegible] գրասենեակ վրայ 6
Հայտարարութիւնքն գրվածք համար [illegible] գրասենեակ [illegible]

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԵՐԵՎՈՒՃԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Պ. Ժիւլ Սիմոն իւր վերջին յօդուածոց միոյն մէջ դիտել կուտայ թէ ափրիկեան կարգ մը Միսիոնարք նոր տեսակ վաճառականութիւն մը հնարած են, կը գտնեն սեւամորթներ, մանաւանդ փոքր սեւամորթ տղայք, բայց ո՛չ թէ իրենց գերի ընելու համար զանոնք այլ ընդհակառակն գերութենէ ազատելու համար բոլորովին։ Այս տղայք գնուելուն պէս ազատ կը լինին, և զիրենք գնող հայրերուն քով մնալով, անոնց աշակերտ կը դառնան։ Ընդհանրապէս բարեբարոյ են այս տղայք, շուտ և դիւրին կը սովորին։ Միսիոնարք կը յուսան թէ այս փոքրիկ Ափրիկեցիներ եւս օր մը Միսիոնար պիտի լինին, և իրենց սեւամորթ եղբարց մէջ պիտի մտնեն նուազ վտանգով քան Եւրոպացիք։ Այս տղայք անպատճառ Միսիոնար լինելու չեն հարկադրուիր։ պիտի հետեւին իրենց կոչման, ինչ որ Տէրը կամենայ, եթէ բժիշկ կամ ճարտարագէտ լինին, բարբարոս երկրաց մէջ իրենց մատուցանելիք կարեւոր ծառայութեամբ այնպիսի ազդեցութիւն մը ձեռք պիտի բերեն որ քաղաքակրթութեան դատը մեծապէս պիտի օգտի։ Այս տղայք ոչինչով կը գնուին։—քսան ֆրանքնոց մը տալով Միսիոնարներուն, մահուընէ, գերութենէ, տգիտութենէ կը կորզէք բանաւոր էակ մը, զոր քաղաքակրթութեան ռահվիրայ մը կ'ընէք։

Բայց երբ սեւամորթ տղայք մարդասիրական հոգածութեան առարկայ կը դառնան, կը մնացուի՞ սպիտակամորթ տղայոց վրայ եւս, լքեալ, որբ տղայք, անառակ կամ թշուառ ծնողաց զաւակունք, բարոյապէս կամ ֆիզիքապէս լքեալ անմեղներ։

Պ. Ժիւլ Սիմոն կը պատասխանէ այս հարցման թէ սպիտակամորթ անպաշտպան տղայք ուշադրութենէ չեն վրիպիր, դէթ ի Փարիզ, ուր շատ բան կայ ընելու այս ճամբու մէջ։ «Մանկապաշտպան ֆրանսական Ընկերութիւնը» կը շարունակէ նուէրներ հաւաքել, և թշուառութեան, մոլութեան ու տգիտութեան ճանկերէն փրկել բազմաթիւ արգահատելի տղայք։ Այս օրերս Ընկերութիւնը գումարում մը պիտի ընէր, յորում Պ. Ժիւլ Սիմոն պիտի ճառախօսէր իւր այս նախաձիրական նիւթին վրայ։ Նոյն նպատակաւ «բարեգործական տօնավաճառ» մը պիտի կազմուի, որոյ հասոյթն ընկերութեան նորանոր միջոցներ պիտի ընծայէ իւր մանկապաշտպան ձեռնարկութիւններն աւելի յաջողութեամբ յառաջ տանելու։ Պ. Ժիւլ Սիմոն կը բողոքէ անոնց ընթացքին դէմ որք «Մեք ալ խնամելիք աղքատներ ունինք» ըսելով՝ անպատասխանի կը թողուն իրենց մարդասիրութեան դիմողներն։ «Այն նախամեծար աղքատներ հաւանօրէն ուրիշ բան չեն բայց եթէ նախազգուշութիւն մը գալիք աղքատներուն դէմ, միջոց մը որուն կը դիմեն ոմանք՝ աժան կերպիւ զերծ մնալու համար բարեգործական պարտականութիւններէ»։ Բայց միւս կողմէ «Բարեգործութիւնն անսպառ է, և թշուառութիւնն՝ անվերջ։ Բարեգործութիւնն ամենօրեայ մարտ մը կը մղէ թշուառութեան դէմ։ Ամենուն պարտքն է օգնել մարտիկներուն։ Առանց անձնիւրն իւր բանակն ունի որ պարենի կը կարօտի հանապազ։ Ընկերային պարտաւորութիւն մ'է սատարել այս պարենաւորման։ Նաւապետ մը ամեն բանէ յառաջ իւր նաւազներն և իւր ուղեւորները պէտք է մտածէ։ Բայց երբ ծովու վրայ վտանգեալ նաւու մը հանդիպի, պարտաւոր է իւր ուտեստը բաժնել անոր հետ, և զայս պարտաւորութիւն ամեն նաւապետ սիրով կը կատարէ միշտ։ Տալով մարդ կը վարժուի տալու։ Տարն իրեն համար պէտք մը, հաճոյք մը կը դառնայ այլեւս։ Սիրտը կ'ընդարձակի այս զոհողութեամբք։ Պիտի ըսեմ թէ քսակն ալ կ'ընդարձակի։ Քսակին վրայ հրաշք կը գործուի։ Բարեգործութեան քսակը Թափառական Հրէին քսակին կը նմանի։ Ո՛րչափ պարպուի՝ ա՛ռնչափ կը լենայ։»

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ԴԻՊՔԵՐ

Ծանուցինք թէ յԱրեւելեան Ափրիկէ ի Վիթու սպանեալ Գերմանաց խմբէն մարդ մը յաջողած է փախչիլ և ծովեզերք հասնելով իրողութիւնն իմացնել որոց որ անկէ։ Այս մարդն է Պ. Մէնչէլ, որոյ վկայութիւնն ի գիր առնլով, Զանզիպարի գերման ընդհանուր հիւպատոսը փութաց հեռագրել ի Պերլին։ Ըստ այս վկայութեան, Վիթուի արաբ վեհապետը փայտահատութեան և ատաղձագործութեան նպատակաւ Վիթուի անտառները շահագործել ուզող Պ. Քիւնցէլէ և իւր մարդոցմէ պահանջեր է թուղթ մը բերել Լամուի անդլ. հիւպատոսէն։ Պ. Քիւնցէլ մերժեր է, և դէպ ի նորս երթալու համար իւր պատրաստութիւնները շարունակեր է։ Վեհապետն հրամայեր է Գերմանները բերել ի Վիթու, և հոն վար դրեր է զանոնք։ Բայց հետեւեալ օրը Պ. Քիւնցէլ և ընկերք ջանացեր են փախչիլ իրենց արգելարանէն, և այս ձեռնարկութեան առթիւ իրենցմէ ոմանք քաղաքին մէջ, այլք քաղաքէն դուրս կը զարնուին կը սպաննուին, Վիթուի վեհապետն մարդոց դէմ մաքառելով։ Պ. Մէնչէլ որոշ չի գիտեր թէ ո՛ր կողմն եղաւ նախայարձակ։ Գերման կառավարութիւնը գոհացում կը պահանջէ Անգլիայէն, որոյ թեւարկութեան ներքեւ մտած է Վիթուի երկիրն և վեհապետութիւնն, անգլո-գերման կարգադրութեամբ։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտոնի և Վիեննայի լրագիրք մեծ կարեւորութիւն մը տալով կը յիշեն թէ Լոնտոնի Լորտ Քաղաքապետն ի մօտոյ կէս-պաշտօնապէս պիտի այցելէ Վիեննա քաղաքին։ Լոնտոնի քաղաքային տարեգրութեանց մէջ օրինակը չկայ Քաղաքապետին իրեն յատուկ պաշտօնէութեամբք և արարողութեամբք այցելութեան ի Վիեննա, և այս պատճառաւ հասարակութիւնն ընդհանրապէս և քաղաքային իշխանութիւնք մասնաւորապէս մեծ կարեւորութիւն մը կուտան։ Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ Լոնտոնի և Վիեննայի միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնք կ'ամրանին կը բազմանան ամ ըստ ամէ։ Միայն անցեալ շաբթուն մէջ Վիեննայի Կայսերական Պաշտօնաթերթը ծանոյց անգլիական երեք ընկերութեանց վերջնական կազմակերպութիւնն, որք Վիեննայի մէջ պիտի գործեն, ընդ որս այն ընկերութիւն որ գնած է Փրաթէրի զբօսավայրին մէջ «Կայսերական Պարտէզը», զոր պիտի շահագործէ։

ՍԵՐԲԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Ժամանակէ մ'ի վեր բանակցութիւնք կը կատարին Սերբիոյ և Ռուսիոյ միջեւ՝ առեւտրական դաշնագրոյ մը կնքման համար։ Այս բանակցութիւնք յաջող վախճանի մը յանգեցան, բայց դաշնագրոյն պաշտօնական կնքումը պիտի յետաձգուի մինչեւ 1893, այն դաշնագրաց պատճառաւ զորս Սերբիա՝ Միլան թագաւորին օրով՝ արդէն կնքած էր Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Գերմանիոյ հետ։ Այս դաշնագրովք սերբ կառավարութիւնը խոստացած էր Աւստրիայէն և Գերմանիայէն եկած ապրանքէն առնուլ միայն մէկ հինգերորդ մասն ընդհանուր մաքսային ցուցակի մէջ նշանակեալ մաքսերուն։ Խոստացած էր նաեւ նոյն առաւելութիւնը չտալ ուրիշ ո՛և է Երկրի՝ առեւտրական դաշնագրաց պայմանաժամուն աւարտումէն յառաջ, այսինքն՝ 1893էն յառաջ։—Սերբիա իւր տնտեսական ազատութիւնն այսպէս Աւստրիոյ և Գերմանիոյ ծախած էր նախորդ իշխանութեան օրով, մինչ օրուան իշխանութիւնն աւելի Ռուսիոյ նպաստաւոր է, բայց և այնպէս չի կրնար իւր նախորդին դաշնագրական յանձնառութիւնները խզել։—Մինչեւ 1893, սերբ կառավարութիւնն առեւտրական առաժամայ պայմանագիր մը կնքեց Ռուսիոյ հետ, 1880ի պայմանագրոյն համեմատ, որով Սերբիա և Ռուսիա կը խոստանան իրարու տալ մաքսային ամենէն նպաստաւոր պայմաններ, զորս կուտան ուրիշ ազգերու։ Այս որոշման համեմատ, ի Սերբիա մուծեալ ռուսական վաճառք յապագային ենթակայ պիտի լինին նոյն մաքսերու զորս կը վճարեն աւստրեան և գերմանական ներածեալ վաճառք։

ՍԵՐԲ ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՔ

«Սուրբ Սավայի» սերբական մեծ ընկերութիւնն, որոյ գլխաւոր նպատակը կրթական է, իրեն համար կեդրոնական մեծ շէնք մը չինեց ի Պելկրատ, ուր այս շաբթուն պիտի հասատուէր վերջնապէս։ Այս ընկերութեան վարիչք սալաժողովդոց կը հաւակրին։ Իւր ծախիւք կրթուելու սահմանուած աշակերտաց մէջ կան միշտ հարիւրի չափ պատանիներ Սերպիայէն դուրս դտնուող սերբական գաւառներէ։

Ի ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ

Փեթերսպուրկի անգլ. հիւպատոսը կը տեղեկագրէ թէ տեղւոյն քաղաքապետութիւնն այս օրերս որոշեց շուներուն բերանակալ դնելու կանոնը պարտաւորիչ ընել ռուսական ոստանին մէջ, և թափառիկ շուներու թիւն ալ պակսեցնելու համար, շուներու վրայ տուրք մը պիտի հաստատուի։ Այս զգուշական միջոցներ հարկաւոր կը նկատուին՝ շնախտի կամ կատաղութեան դէպքերուն յանախելուն պատճառաւ։ Այս ահռելի ախտին դէմ մաքառելու համար 1886էն ի վեր Փասթէօրեան եօթն կայարանք հաստատուած են ի Փեթերսպուրկ, Մոսքուա, Օռեսա, Վարշաւա, Սամարա, Խարքով, և վերջերս ի Տփղիս։ 1888ին ի Փեթերսպուրկ 117 անձինք բռնուեցան բացարձակապէս կատաղի շուներէ, և միայն հինգը մեռան։ Ի Մոսքուա Փասթէօրեան գրութեամբ դարմանուած 23ն անձերէ ինն ևեթ մեռան, յՕռեսա՝ 389է երկուքը միայն, նմանապէս միւս քաղաքաց մէջ։

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՑ ԱՆԴԼ. ՀԻՒՊԱՏՈՍԱՑ

Պաղտատի անգլ. հիւպատոսը կը տեղեկագրէ թէ Պաղտատ աղիւսագործութեան համար լաւ ասպարէզ մը կրնայ լինել։ Գործի մարդն հոն շահու զանազան աղբիւրներ կը գտնէ։ Առևտրական նախաձեռնութեան համար կարի յուսալից և արդիւնալից է Պաղտատ։ Մարդ եթէ տան ոսկւոյ արժէքով նորաձեւ կոշիկներ և մուճակներ, հոտաւէտ նիւթեր, զիլիներ, խաղալիկներ և ֆունաւոր թաշկինակներ տանի Պաղտատ և հատով ծախէ յետին խանութին մէջ, դարձեալ կրնայ կարեւոր հարստութեան մը հիմը դնել։ Տիգրիսի և Եփրատի եղերաց անհամար և ինքնավար հօտերու հովիւք, որք բանի մը պէտք ունենալ չեն թուիր, երբ Պաղտատ մտնեն, Մանչէսթրի կամ Պոմպայի ամենէն անպիտան և ամենէն աժան նիւթերէն զարմանալի կերպիւ կը հրապուրուին, և սուղ կը գնեն։ Անգլիական կամ ռուսական վաճառականութեան ռահվիրան, որ զառաջինն ձեռնարկէ ե. բոպական ա ժան մանր մանր ապրանքներ ծախել ի Պաղտատ՝ Տիգրիսի և Եփրատի հովտաց հովիւներուն հետ առուտուր ընելով, 100ին 100 կրնայ շահիլ։

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

Գերմաներէն լեզուի զարգացման և տաբաժման Ընկերակցութեան տարեկան ժողովը մի քանի օր յառաջ տեղի ունեցաւ ի Վիեննա, նախագահութեամբ Պ. Լաւզերի, տնօրէն Գեղարուեստի ընդհանուր ժողովածուի Հանդիսին։ Ժողովը բացաւ Փրոֆ. Ռասալ՝ բանախօսութեամբ մը սա նիւթի վրայ՝ Զէյսրիան էքրեր աղբեր լեզէ։ Սա որոշումնք քուէարկեցան։ Ընկերակցութիւնը կը հաւանի ամեն ջանքերու որք եղած են և պիտի լինին գերմաներէն լեզուն մաքրելու և ազատելու համար ամեն օտար բառերէ որք կը վխտան անոր մէջ։ Ընկերակցութիւնն հրաւէր կը կարդայ քաղաքական և քաղաքային ժողովոց անդամներուն և դատաւորներուն որ բարի օրինակ հանդիսանան՝ ամեն օտար բառերը վանելով իրենց լեզուէն։ Ընկերակցութեան վիճակը շատ փայլուն է. զի արդէն տասն հազար անդամներ ունի։ Յաջորդ տարեկան ժողովը տեղի պիտի ունենայ Միւնիխի մէջ, ի վերջ մայիսի։

Ի ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

Կ. Պոլսոյ Հեռագրական Գործակալութիւնը կը շարունակէ խոշոր սխալներ գործել իւր հաղորդած թուականներուն մէջ։ Այս անգամ այ Զուիցերիոյ թէսէն կամ Թիչինօ գաւառին մէջ Սահմանադրութեան վերաքննութեան համար կատարեալ ժողովրդային քուէարկութեան արդիւնքը բոլորովին սխալ ծանուցած է։ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը քուէարկուած է 11.83ի դէմ 11.928 ձայնիւ, այն է՝ 9ի ձայնի մեծամասնութեամբ եւեթ, մինչ Գործակալութեան հեռագիրը քանի մը հազար քուէներու ստուար մեծամասնութիւն մը կը ծանուցանէր։ Կիւրակի օր մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր գաւառին մէջ։ Գաւառէն դուրս բընակեալ ընտրողք խմբովին եկան չոգեկառքերով, որք լի էին բազմութեամբ։ Զի գիտցուիր տակաւին թէ ո՛վ պիտի կատարէ վերաքննութիւնը, Մեծ ժողովը թէ յատուկ ժողով մը։ Ամեն պարագայի մէջ. պիտի վերահաստատի և ցաւարտ իւր օրինական պայմանաժամուն պիտի պաշտօնավարէ պահպանողական վարչութիւն, որ վար առնուած էր արտասովոր կերպիւ։

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Ի Ֆրանսա անցեալ տարի շերամի հունձքն արտադրեց 7.799 423 քիլոկրամ խոզակ. մինչ 1888ին 9.549 000 քիլոկրամ, 1887ին 8.515.000 և 1886ին 8 269 000 քիլոկրամ արտադրած էր։ 1889ի հունձքէն 7.340 000 քիլոկրամը Ֆրանսական հունտերէ արտադրեալն են 107 000 քիլոկրամն ուղղակի ձափոնէ բերուած հունտերէ. 169 000 քիլոկրամն ալ Ֆրանսականին հետ բազադրուած ճափոնական հունտերէ և 183 000 քիլոկրամն ոչ ճափոնական օտար հունտերէ արտադրեալ են։ Ֆրանսական խոզակները վաճառեցան քիլոկրամը 4 09 Ֆրանքի մինչ 1888ին 3 50 Ֆր. և 1887ին և 1886ին 3·71 Ֆրանք կ'ընէին։ 1889ին Ֆրանսացի շերամագործք 142.500 հոգի էին. մինչ 1886ին 135 700 հոգի։

Ի ՄԱՐՈՔ

Ի Մարոք գործերը վերստին չփոթ վիճակ մը կ'առնուն, զի վեհապետը՝ Մոլլա Հասան՝ ծանրապէս հիւանդ է լիարդի տկարութեամբ։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Իտալեան լրագիրք տհաճութեամբ կը տեսնեն որ Պ. Քրիսպի կարեւորութիւն տուած է Ֆէյէ լրագրին և մանաւանդ Ֆէյէ-ի ա՛ն խմբագրին՝ Պ. Ժաք Սէն-Սէռի՝ որ ամենէն աւելի կծու գիտողութիւններ գրած էր Իտալիոյ դէմ, իտալեան ազգային գերդաստանին դէմ և նոյնիսկ Պ. Քրիսպիի անձնական և ընտանեկան հանգամանաց դէմ։ Իտալիոյ պատուաւոր գաղանց լրագրաց մին, Քոռիէրէ դէ Նաէ-ն, կ'ըսէ.

«Այս տեսակցութեամբ ևս կ'երեւի թէ Պ. Քրիսպի ո՛և է միջոց անտես չէներ Ֆրանսայի հետ բարեկամական յարաբերութիւններ վերահաստատելու։ Թէեւ իւր ամեն ջանքեր ի դերեւ կ'ելլեն այս ուղղութեամբ, բայց ինք չի վհատիր, և շատ հաստատամիտ պէտք է լինի որ ունկնդրութիւն չնորհած է աշխարհածանօթ ազատատ անձնաւորութեան մը, (Պ. Ժաք Սէն-Սէռ. ֆրանքֆորթցի Հրեայ մ'է,) որ այնքան անարդութեամբ ամենէն անտեղի զրպարտութիւններն հրատարակած էր մեր նախարարապետին անհատական կենաց դէմ։ Բայց յետ այսորիկ Իտալիոյ պատուոյն աւելի համապատասխան կը լինի այս կարգի ապաստական ձեռնարկութիւնները թողուլ ֆրանսասիրութիւն ծախող մեր արմատական գործիներուն՝ Քավալլոթիի և Իմպրիանիի, և ֆրանսացի ժողովրդեան ստուարագոյն մասին ողջմտութեան և բարեկամութեան խօսքը չընել։ Այն երկրի մէջ ուր Իւգէսի դքսուհւոյն երեք միլիոն ֆրանքներն և վեց-եօթն լրագիրք քիչ մեաց պուլանժէական վարչութիւն մը պիտի հիմնէին, որ Պուլանժէ զօրավարին փախստեամբ ևեթ ի դերեւ ելաւ, անկարելի է վրստահիլ ժողովրդեան ստուարագոյն մասին ողջմտութեան և բարեկամութեան։ Եւ երբ կ'ըսեն թէ Ֆէյէ-ոյ աշխարհի ամենէն ընդարձակաւալ լրագիրն է, պէտք է յիշել թէ հազիւ 80,000 օրինակ կը տպուի։ Մեծ իմաստութիւն մի հարկաւոր չէ գիտնալու համար թէ Ֆրանսայի քաղաքական մամուլն աշխարհի ամենէն դեռնձ մամուլն է, և ի շարս ֆրանսական բաղաքական լրագրաց՝ Ֆէյէ-ոյ ստորնագոյն կը մնայ։ Չենք ըսեր թէ Ֆրանսայի հետ բարեկամանալու պէտք չէ աշխատինք, բայց օգտակար է չմոռնալ այս հիմնական և տարրական ծանօթութիւնները, եթէ չենք ուզեր խարս իլ։»

* * *

Ֆրանսայի քաղաքական մամլոյն ընդհանրապէս բարձր նկարագիր մը չունենալուն և ֆրանսական ազգին մեծութեան ստաժանի չլինելուն նկատմամբ իտալեան թերթերն դիտողութիւնը ճիշդ է դժբախտապէս։ Բայց երբ Ֆէյէ-ոյի առօրեայ 80,000 օրինակի տպագրութիւնը քիչ բան մը կը համարի, պէտք չէ մոռնալ թէ հռչակաւոր Թ-ոյի տարեգրութիւնն ալ 80 կամ 100 հազարէ աւելի չէ։ Թ-ոյի ամենօրեայ թիւն երեք փէնս է։ Ամենէն շատ մաճառուող անգլիական լրագիրք Տէյլի Թելէկրաֆ, Սթանտարտ և Տէյլի Նիւզ, որք օրն 200-250 հազար օրինակ կը տարպուին, մէկ փէնսի կը ծախուին։ Ֆրանսայի մեծ լրագրաց մէջ Ֆէյէ-ոյ առաւելագոյն տարածեալ թերթն է։ Պ. Քրիսպիի հետ իւր կրկին տեսակցութիւն Պ. Ժաք Սէն-Սէռի համար լրագրական մեծ յաջողութիւն մ'է, ինչ որ ալ ըսեն իտալեան նախանձորդք։

— 49 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻԹՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

—Ո՛չ մէկ բանի։ Երբ բան մը ուզեմ, հայրս կուտայ ինծի։ Գեղեցիկ գոհարեղէններ ու գեղեցիկ շրջազգեստներ ունիմ։

—Այդ կը բաւէ՞ ձեզ։

—Գիտեմ որ իմ չի ճանչցած բաներս կան։ բայց զանոնք տեսած չըլլալով՝ չեմ կրնար հետաքրքիր ըլլալ։

—Պահ մը առաջ երբ զիս տեսաք պատին վրայ, ի՞նչ մտածեցիք։

—Ոչինչ։

—Զվախցա՞ք։

—Ոչ։ Երեսնիդ նայեցայ եւ հասկցայ որ ինծի չարիք հասցուներ չէք ուզեր։

—Ինչո՞ւ պարտէզէն ներս առիք զիս։

—Հեռերնիդ խօսելու համար։

—Այդ բանէն կ'ախորժի՞ք։

—Այո՛։

—Հայրերնիդ ի՞նչ պիտի ըսէ, երբ իմանայ որ երիտասարդ մը տեսեր է զձեզ ու հեռերնիդ խօսեր է։

—Ինչպէս մը անցաւ ծաղկատի աղջկան շրթանցը վրայէն։

—Եթէ նեղանայ, պատասխանեց, կը համբուրեմ զինքը՝ ըսելով «Ես ուզեցի»։

—Հայրերնիդ հո՞ս է։

—Ո՛չ, մեկնեցաւ։

—Երկա՞ր ժամանակի համար։

—Երբ ինձմէ կը բաժնուի, միշտ երեք կամ չորս օրէն կը դառնայ։

—Ո՞ւր գնաց։

—Բարիզ։

—Դուք Բարիզը տեսա՞ծ էք։

—Ո՛չ, մինակ գիտեմ թէ մեծ քաղաք մըն է։

—Միթէ բնաւ փափագ չէ՞ք յայտնած հօրերնուդ ընկերանալու ի Բարիզ։

—Ինչպէ՞ս չէ, մէկ անգամ։

—Եւ զձեզ հետը չի տա՞բաւ։

—Զուզեց տանիլ։

—Զի վշտացա՞ք։

—Վայրկեան մը։ Ես երբ ցաւ մը ունենամ, ծաղիկներս տեսնելու երթալով կը մխիթարուիմ։

—Մօրերնուդ խօսքը չէք ըներ բնաւ։ մեռած ըլլալու է։

Ծաղկատի աղջիկն աչքերը խոշոր բացաւ ու մարգիզը երեսը նայեցաւ իբր թէ լսած չըլլար։

—Մա՞յրս, ըսաւ։ մայր կ'ունենա՞ն։

Ատրիէն բոլորովին չփոթած մնաց, պատասխան չգտնելով։ Այս պատասխան, այնքան եզական որքան անակնկալ, վերբստին զարմացման կը մատնէր զինքը։ Աղջկան նայուածքն ելազախոհ երեւոյթ մը առած էր։ կարծես յիշատակ մը կամ լոյս մը կը փնտռէր իր մտածման մէջ։

Բաւական երկար լռութենէ մը ետքը, մարգիզը խօսք առաւ։

—Հօրերնուդ անունն ի՞նչ է, հարցուց։

Մանկամարդ աղջիկը նորէն զարմացմամբ մարգիզին երեսը նայեցաւ ու պատասխանեց։

—Չեմ գիտեր։

—Հետզհետէ աւելի տարօրինակ կը դառնայ գործը, մտածեց երիտասարդը։

—Իսկ դո՞ւք, յարեց բարձրաձայն, դուք ինչպէ՞ս կը կոչուիք։

—Օռեա։ Այս անունը կը սիրէ՞ք։

—Աքանչելի կը գտնեմ զայն։ կարելի չէր լաւագոյն անուն մը տալ ձեզ։

—Ա՛հ, շատ գոհ եմ, գոչեց աղջիկը։

Եւ սկսաւ ձեռներն իրարու զարնել, մանկական ցնծութեամբ։

—Հայրս երբէք օրիորդ չըսեր ինծի, յարեց։ իրեն պէս՝ դուք ալ Օռեա կոչեցէք զիս։

—Շա՛տ լաւ, օրիորդ Օռեա։

—Իսկ ե՞ս ձեզի ինչ անուն տամ։

—Իմ անունս, Ատրիէն։

—Ատրիէ՞ն, Ատրիէ՞ն։ ։ ։ Այս անունէն ախորժեցայ, ըսաւ աղջիկը։

—Դուք կը երգէք ալ, օրիորդ Օռեա։ ձեր երգելը լսելու հաճոյքը վայելեցի։

—Շատ անգամ կ'երգեմ զբօսնելու համար։

—Բայց սքանչելի կերպով կ'երգէք։

—Չեմ գիտեր։ ես կեանքիս մէջ կարմրալանչի ու չիկահաւի երգը միայն լսած եմ։

—Հիանալի ձայն մը ունիք։

—Կ'ուզէի թռչնոց պէս երգել, բայց չեմ կրնար։

Վայրկեան մը անխօս մնալէ յետոյ, յարեց։

—Հայրս ինծի դաշնակ մը գնեց։ քիչ՞մը զարնել սովրեցուց։ շատ դժուար է դաշնակ սովրիլը։ ինծի տաղտուկ եւ յոգնութիւն կը պատճառէ։ Օ՛հ, ես սաստիկ ծոյլ եմ։ Հայրս շատ բան գիտէ, կ'ուզէ ամեն բան սովրեցնել ինծի, բայց ես չեմ հասկնար։ Աւելի կ'ընտրեմ պարտիզին ծառուղիներուն մէջ վազվզուել, թռչնիկներուն ու վարդերուն հետ խօսիլ, չիկահաւին հետ երգել, քան թէ նստած մնալ՝ գլուխս գրքի մը վրայ հակած։

Ցնծալից ճիչ մը արձակեց։

—Ատրիէն, յարեց, հո՛ն, հո՛ն նայեցէք։

—Թռչուն մը կը տեսնեմ որ ճիւղերուն վրայ կ'ոստոստէ։

—Իմ չիկահաւերէս մին է այն։ Եթէ գուք քովս չըլլայիք, մինչեւ ուտքերս կուգար։ երբեմն գլխուս շուրջը կը դառնայ վայրկեան մը եւ յետոյ ուսիս վրայ կը թառի։ Հո՛ն. սա կաղնիին տակ գրած էր իր բոյնն այս տարի, փոքրիկ սիրուն բոյն մը, զոր խոտի չիւղերով ու խորը քիչ մը մամուռով եւ ձարմաղով։ Տեսայ որ կ'աշխատէր. կամացուկ մը իրեն մօտեցայ, կը տեսնէր զիս, բայց չէր վախնար։ Իր փոքրիկ փափկիկ կոտրցով ու թեւերը մէկ կողմ ընելով կը շահկէր խոտի չիւղերը։ Տեսնելու արժանի էր, ինչպէ՛ս գործունեայ էր, ինչպէ՛ս կ'աշխատէր։ Երեք օրուան մէջ չմնաց իր տեղը, զոր կաղնիի կանաչ ազուր տերեւ մը կը ծածկէր։ Ցաւս մը կը փնտռէր իր մտածման մէջ։

Վայրկեան մը անխօս մնալէ յետոյ, յարեց։

—Հայրս ինծի դաշնակ մը գնեց. քիչ՞մը զարնել սովրեցուց։ շատ դժուար է դաշնակ սովրիլը։ ինծի տաղտուկ եւ յոգնութիւն կը պատճառէ։ Օ՛հ, ես սաստիկ ծոյլ եմ։ Հայրս շատ բան գիտէ, կ'ուզէ ամեն բան սովրեցնել ինծի, բայց ես չեմ հասկնար։ Աւելի կ'ընտրեմ պարտիզին ծառուղիներուն մէջ վազվզուել, թռչնիկներուն ու վարդերուն հետ խօսիլ, չիկահաւին հետ երգել, քան թէ նստած մնալ՝ գլուխս գրքի մը վրայ հակած։

Ցնծալից ճիչ մը արձակեց։

—Ատրիէն, յարեց, հո՛ն, հո՛ն նայեցէք։

—Թռչուն մը կը տեսնեմ որ ճիւղերուն վրայ կ'ոստոստէ։

—Իմ չիկահաւերէս մին է այն։ Եթէ գուք քովս չըլլայիք, մինչեւ ուտքերս կուգար։ երբեմն գլխուս շուրջը կը դառնայ վայրկեան մը եւ յետոյ ուսիս վրայ կը թառի։ Հո՛ն. սա կաղնիին տակ գրած էր իր բոյնն այս տարի, փոքրիկ սիրուն բոյն մը, զոր խոտի չիւղերով ու խորը քիչ մը մամուռով եւ ձարմաղով։ Տեսայ որ կ'աշխատէր. կամացուկ մը իրեն մօտեցայ, կը տեսնէր զիս, բայց չէր վախնար։ Իր փոքրիկ փափկիկ կոտրցով ու թեւերը մէկ կողմ ընելով կը շահկէր խոտի չիւղերը։ Տեսնելու արժանի էր, ինչպէ՛ս գործունեայ էր, ինչպէ՛ս կ'աշխատէր։ Երեք օրուան մէջ չմնաց իր տեղը, զոր կաղնիի կանաչ ազուր տերեւ մը կը ծածկէր։ Ցաւս մը կը փնտռէր իր մտածման մէջ։

Բաւական երկար լռութենէ մը ետքը, մարգիզը խօսք առաւ։

—Հօրերնուդ անունն ի՞նչ է, հարցուց։

Մանկամարդ աղջիկը նորէն զարմացմամբ մարգիզին երեսը նայեցաւ ու պատասխանեց։

—Չեմ գիտեր։

—Հետզհետէ աւելի տարօրինակ կը դառնայ գործը, մտածեց երիտասարդը։

—Իսկ դո՞ւք, յարեց բարձրաձայն, դուք ինչպէ՞ս կը կոչուիք։

—Օռեա։ Այս անունը կը սիրէ՞ք։

—Աքանչելի կը գտնեմ զայն։ կարելի չէր լաւագոյն անուն մը տալ ձեզ։

—Ա՛հ, շատ գոհ եմ, գոչեց աղջիկը։

Եւ սկսաւ ձեռներն իրարու զարնել, մանկական ցնծութեամբ։

—Հայրս երբէք օրիորդ չըսեր ինծի, յարեց։ իրեն պէս՝ դուք ալ Օռեա կոչեցէք զիս։

—Շա՛տ լաւ, օրիորդ Օռեա։

—Իսկ ե՞ս ձեզի ինչ անուն տամ։

—Իմ անունս, Ատրիէն։

—Ատրիէ՞ն, Ատրիէ՞ն։ ։ ։ Այս անունէն ախորժեցայ, ըսաւ աղջիկը։

—Դուք կը երգէք ալ, օրիորդ Օռեա։ ձեր երգելը լսելու հաճոյքը վայելեցի։

—Շատ անգամ կ'երգեմ զբօսնելու համար։

—Բայց սքանչելի կերպով կ'երգէք։

—Չեմ գիտեր։ ես կեանքիս մէջ կարմրալանչի ու չիկահաւի երգը միայն լսած եմ։

—Հիանալի ձայն մը ունիք։

—Կ'ուզէի թռչնոց պէս երգել, բայց չեմ կրնար։

Վայրկեան մը անխօս մնալէ յետոյ, յարեց։

—Հայրս ինծի դաշնակ մը գնեց. քիչ՞մը զարնել սովրեցուց։ շատ դժուար է դաշնակ սովրիլը։ ինծի տաղտուկ եւ յոգնութիւն կը պատճառէ։ Օ՛հ, ես սաստիկ ծոյլ եմ։ Հայրս շատ բան գիտէ, կ'ուզէ ամեն բան սովրեցնել ինծի, բայց ես չեմ հասկնար։ Աւելի կ'ընտրեմ պարտիզին ծառուղիներուն մէջ վազվզուել, թռչնիկներուն ու վարդերուն հետ խօսիլ, չիկահաւին հետ երգել, քան թէ նստած մնալ՝ գլուխս գրքի մը վրայ հակած։

Ցնծալից ճիչ մը արձակեց։

—Ատրիէն, յարեց, հո՛ն, հո՛ն նայեցէք։

—Թռչուն մը կը տեսնեմ որ ճիւղերուն վրայ կ'ոստոստէ։

—Իմ չիկահաւերէս մին է այն։ Եթէ գուք քովս չըլլայիք, մինչեւ ուտքերս կուգար։ երբեմն գլխուս շուրջը կը դառնայ վայրկեան մը եւ յետոյ ուսիս վրայ կը թառի։ Հո՛ն. սա կաղնիին տակ գրած էր իր բոյնն այս տարի, փոքրիկ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՉԵՌՆԱԿՈՐԱ

Չեռնակորայի իշխանին նկատմամբ Զարին բարեկամութիւնը չափ չի ճանչնար։ Ն. Կ. Վեհափառութիւն 40 հազար լիրայի չափ գումար մը վճարելով գնեց Եաբոլուխի անուն մեծ չոգենաւն որ մասնաւոր ընկերութեան մը կը պատկանէր՝ Նիքոլա իշխանին նուիրելու համար։ Այս չոգենաւ այնպէս շինուած է որ իբրեւ մարտանաւ ալ կրնայ ծառայել և այս օրերս Անթիվարի կը հասնի, ուր պիտի մատուցուի իշխանին։ Ռուս սպայք և նաւապետք այժմ կը վարեն այս չոգենաւը՝ պիտի մնան իրենց պաշտօնին մէջ ցնոր տնօրինութիւն։

(Այս լուր զոր իբրեւ նորութիւն մը կը ծանուցանեն եւրոպեան լրագիրք՝ մէկ երկու շաբաթ յառաջ ծանուցուած էր արդէն, թէեւ ոչ այսչափ մանրամասնութեամբ։)

ԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վաղը, կիրակի, 30 սեպտեմբեր, տօն Վարագայ Ս. Խաչի, Վեհ. Հայրապետն Ամենայն Հայոց, Ս. Միւռոնի օրհնութիւն կը կատարէ ի Ս. Էջմիածին։

Ս. Միւռոնի օրհնութիւնը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ նուիրական աբարոդութեանց առաջինն ըլլալով, Վեհ. Մակար Ս. Կաթողիկոսը կանխաւ հրատարակած էր դայս ի լուր ամենեցուն որպէս զի ցանկացող բարեպաշտ հոգեւորականք եւ աշխարհականք ըստ նախնի սովորութեան ի ժամանակին ժամանեն ի Մայր Աթոռն եւ վայելեն Ս. Միւռոնի օրհնութեան շնորհը։

Վերջին թղթաբերով առնուած թիւղլեղի հայ լրագիրք կը ծանուցանեն թէ բազմաթիւ ընտանիքներ ու անհատներ կը պատրաստուին Ս. Էջմիածին ուղեւորիլ, և քաղաքին «ինտիլի գէնտ» շրջաններու ընդհանուր խօսակցութեան նիւթն է այս ուխտագնացութիւն։ Քահանայք և ուսուցիչք ևս ցանկութիւն յայտներ են ներկայ դատնուելու եկեղեցական այս մեծ տօնին, սակայն դպրոցական մի քանի վարչութիւնք ուզեր են արգելք ըլլալ ուսուցչաց այդ նուիրական ցանկութեան և թոյլ չտալ անոնց՝ գոնէ մէկ շաբաթ բացակայիլ դպրոցներէն։ Այս առթիւ փափաք յայտնուած է որ թեմական առաջնորդները կամ Ս. Էջմիածնայ Սինոդը ընդհանուր շրջաբերական մը պատուիրէր դպրոցական վարչութեանց՝ արգելք չլինիլ ուսուցչաց ուխտագնացութեան։

Կէտիկ Փաշայի թաղական խորհուրդը խմբովին հրաժարած և եկեղեցւոյ մատակարարութիւնն երեսի վրայ թողուած ըլլալով, Ցնտեսական Խորհուրդն իւր չորեքշաբթի օրուան նստին մէջ, իբրեւ բացառիկ տնօրինութիւն, որոշած էր որ իւր անդամներէն Յանձիկեան Մեծ. Սարգիս էֆէնտին առաժամապէս կատարէ յիշեալ եկեղեցւոյն մատակարարութիւնը։ Կ'իմանանք թէ Սարգիս էֆէնտի անձնական տկարութեան պատճառաւ չը կրնալով ընդունիլ այս պաշտօնը, Ցընտեսական Խորհուրդը կէտիկ Փաշայի թաղեցիներէն երկու անձանց և Պատրիարքարանի դանձապահ Խաչիկ էֆէնտիին յանձնած է յիշեալ մատակարարութիւնն առժամապէս։

Վաղը Օրթագիւղի Ս. Աստուածածնին եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, և գիւղին քարոզիչ Դեր. Վահրամ եպիսկոպոս բարեպաշտ ազգայնոյ մը կողմէ եկեղեցւոյն նուիրեալ չորս խաչերու օծումը պիտի կատարէ։

Ռուսահայոց մէկ գովելի և օրինակելի սովորութիւնն է որ կարողութեան տէր ո և է մարդ, մեռնելէ առաջ, պարտք կը համարի ո եւ է գումար նուիրելու դպրոցներու, բարեգործական հաստատութեանց, էջմիածնի և այլն։ Թիֆլիզի լրագիրը միշտ լի են այդ նուիրատուութեանց յիշատակութեամբք։ Վերջին թերթերէն կ'արտագրենք հետեւեալները.

Այս օրերս ի Թիֆլիս վախճանեալ Պ. Նիկողայոս Եարալեանց 2000 բուպլի (260 օսմ. ոսկի) կտակած է Տփխոյ չքաւոր ուսումնարաններու և 1000 բուպլի Մողնիի վիճաբանութեան։ Բաց ասի, հանգուցեալն որոշած է չքաւոր դասակարգէն երկու աղջիկ ամուսնացնել՝ Համքարներու (արհեստապետութիւն) վարպետներուն ընտրութեամբ։

Ի Փոթի վախճանեալ Պ. Կարապետ Պօպով տեղւոյն եկեղեցիին նուիրած է պարտէզով տուն մը։ Բաց ասի, հանգուցեալն թողած 20.000 բուպլիի հարստութենէն ժառանգորդները մտադիր են բանով մը անմահացնել Պ. Կարապետ Պօպովի անունը։ Ի կենդանութեանն, Պ. Պօպով արդէն տեղական հիւանդանոցին նուիրած էր 2000 բուպլի և 1600 բուպլիի արժողութեամբ չէնք մը։ Վանայ սովելոց զրկած էր 5000 բուպլի եւ Ներսէս Պատրիարքին 1000 բուպլի, եւ զանազան աւրիներով ուրիշ նուիրատուութիւններ։

Ի Նուխի վախճանեալ վաճառական Յովհաննէս Շահրազեանի եղբայրներն ի յիշատակ հանգուցեալին տեղւոյն հայոց դպրոցին նուիրեր են 200 բուպլի։

Ցառաջիկայ կիրակէ, սեպտ. 30 բարեյիշատակ Փափազեան Գէորգ Ամիրայի ննջման տարեդարձը լինելով, ըստ կտակի վեհ հանգուցելոյն՝ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուի ի Ս. եկեղեցւոյ Թաղիս ի ձեռն քարոզչի Արժ. Մովսէս վարդապետի Կէօմրիկեան, զոր կը ծանուցանենք բարեպաշտ ժողովրդեան։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Գուս-Գարուի դրսի

Ա.Ռ.Է.Ն.Դ.Ը. Ա.Ռ.Է.Ն.Դ.Ը.

Գ. Հ. ԱՃԱՌԵԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆ

ՄԱՍԻՍ

ՄԱՍԻՍի հոկտեմբեր 1 ի թիւն հրապարակ կելլայ յառաջիկայ երկուշաբթի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԼՔԱՄԼԸՔԸ

Վեհ. Սուլթանն երէկ հանդիսաւոր կերպիւ Համիտիյէ մզկիթը գնաց, ուր տեղի ունեցաւ Սէյամլըքի արարողութիւնը։ Ն. Վեհափառութիւն ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ մզկիթի պատուհանէն դիտեց կատարուած զօրահանդէսն և ի վերջ Յոյս. պալատ վերադարձաւ։

Հիւրերու յատուկ տեղը կը գրաւնուէին չուէտական դեսպանն, առաջին թարգմանը, աւստրիական դեսպանատան զինուորական կցորդը, դեսպանատան երկրորդ թարգմանը և ռուսիայի, գերմանիայի ու ամերիկայի ուխտաւորի չափ զբօսաշրջիկներ։

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ սենեկապետ Մէհմէտ Էմին պէյ հիւրերու գտնուած տեղն երթալով հարկ եղած մեծարանքներն ըրաւ։

— —

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Երէկուան Լ. Հերալտի մէջ կը կարդանք.

Յունաց Պատրիարքարանի խառն ժողովոյ չորեքշաբթի աւուր նստին մէջ որոշուած է որ, սպասելով նախարարական ծանուցեալ թէզքերէին, խառն ժողովն յետ այսօրիկ մասնաւոր հրաւէր մը եղած ատեն միայն ի նիստ գումարի։ Եւ արդարեւ, առկախ ինդրոյ քաղաքային մասը քննուած ըլլալով արդէն, կրօնական մասը միայն կը մնայ, որուն համար ձեռնհաս մարմինը Սինոդն է միայն։ Հետեւաբար անհիմն են Պատրիարքարանի խառն ժողովոյ հրաժարման վերաբերեալ զրոյցները։

Այսօր Սինոդն ի նիստ կը գումարի քննելու համար թէ հարկ կա՞յ ձեռք առնուլ եկեղեցական կարգապահութեան վերաբերեալ ինչ ինչ միջոցներ որոց ստիպողաբար ձեռք առնուելուն համամիտ են Սինոդականք ոմանք։

ՄԷՔԼԷՆՊՈՒՐԿԻ ԴՈՒՔՍԸ

Մէքլէնպուրկի Դուքն ու Դքսուհին իրենց հետեւորդներով երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս ժամանեցին Բէռլէրէ շոգենաւով։

Վեհ. Սուլթանն իմանալով Դուքսին ժամանումը՝ կայս. պալատան բարձրաստիճան պաշտօնատար մը զրկած էր բարի գալուստ մաղթելու համար։ Ն. Վեհափառութիւն միանգամայն հրամայած էր որ եթէ բարձրաստիճան հիւրերն ուզեն ներկայ գտնուիլ Սէլամլիքի արարողութեան, շոգեմակոյկ մը դրուի անոնց տրամադրութեան ներքեւ շոգենաւէն Տոլմա Պաղչէ գալու։ Ինչպէս նաեւ անտի պալատական կառքեր՝ Եըլտըզի պալատն երթալու համար։

Ըստ այսմ, Դուքսն ու Դքսուհին իրենց հետեւորդներով Տոլմա Պաղչէ եկան, ուր զօրաց գումարտակ մը բարեւի կեցած էր և անտի պալատական կառքերով Եըլտըզի պալատն առջեւը գտնուած քէօշկը գնացին, ուր ներկայ էին նաեւ գերմանական դեսպան Պ. տը Բաատվիզ, կինը, աղջիկներն ու առաջին թարգմանն Պ. Թէսթա։

Բարձրաստիճան հիւրերն այդ քէօշկէն դիտեցին Սէլամլըքի տարարողութիւնն և յետոյ կատարուած զօրահանդէսը։ Յետոյ, Վեհ. Սուլթանին հրաւիրանքով՝ Մէքլէնպուրկի Դուքսը, Դքսուհին, գերմանական դեսպանն ու առաջին թարգմանը Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունեցան։ Արարողապետ Միւնիր փաշա կատարեց թարգմանի պաշտօնը։

Դուքսն ու Դքսուհին հրաժեշտ առնելով գնացին ի Տոլմա Պահչէ և անտի Բէռլէրէ շոգենաւը։

Այս խրիկուն կայս. պալատն մէջ շքեղ հացկերոյթ մը պիտի տրուի ի պատիւ բարձրաստիճան հիւրերուն։ Ներկայ պիտի գտնուին նաեւ նախարարք ոմանք, գերմանական դեսպանն և դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք։

Դուքսն ու Դքսուհին և հետեւորդք վաղը Թոփբաբու պալատն երթալով պիտի այցելեն կայս. Դանձարանն ու Թանգարանն և յետոյ Պոլսոյ նշանաւոր վայրերը։

* * *

Բէռլէրէ զբօսանաւը կը պատկանի Վոլթիր անուն Անգլիացւոյ մը։ Այս շոգենաւ ունի 19 նաւաստի և մէքենայն 90 ձիու ոյժ ունի։ Շոգենաւին տարողութիւնն է 174 տակառաչափ։

— —

ՄՈՒՉԱՖԷՏԻՐ ՓԱՇԱ

Ըստ տեղեկութեանց Լ. Հերալտի, Զինուորական Քննիչ Յանձնաժողովոյ անդամ և արքունի ասպաստանաց տնօրէն Մուզաֆֆէր փաշա, որուն համար բուսեցաւ թէ երշնկայ կ'ուզեւորի, Մալաթիա գացեր է տեղւոյն կայսերական ագարակը Զիֆթիէլէրի տիպարագարակին ձեւով կազմակերպելու համար։

— —

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ

Հինգշաբթի օրը կայս. երկու Իրատէներ եղան, որոց մին կը վերաբերի Պ. Ալֆրէտ Քաուլայի առաջարկութեանց ի մասին Մակեդոնիոյ երկաթուղեաց շինութեան, և միւսը Պ. Նակէլմաքէրի առաջարկութեանց՝ ի մասին Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղեաց շինութեան։ Պ. Քաուլայի վերաբերեալ Իրատէն վերջնական է և 99 տարուոյ մենաշնորհ կուտայ նմա Մակեդոնիոյ երկաթուղեաց շինութեան ու շահագործման համար, պայմանաւ որ արտօնատէրը Մանաստիրի գիծը պիտի երկարէ մինչեւ Ավլոնա կամ Տիւրաձօ, Ադրիականի եզերաց վրայ, երբ Բ. Դուռը հարկ դատէ։ Դալով Պրուսայի երկաթուղեաց վերաբերեալ Իրատէին, Պ. Նակէլմաքէր կ'առաջարկէր նեղ գիծ մը շինել, իսկ կայս. Իրատէն կը հրամայէ որ այդ գիծ սովորական բացութիւն ունենայ։

Պ. Վիժիէի ծրագրոյն վերաբերեալ Իրատէն Բ. Դրան հաղորդուած է և հարկ դատուած բարեփոխութիւնք եպարքոսական պաշտօնագրով մը Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան ծանուցուած են որպէս զի Պ. Վիժիէի հաղորդէ զայնս։

— —

ԱՄՈՒՐԻՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ ՏՈՒՐՔ

Ըստ տեղեկութեանց Մ.-ուլ-Վէրի, Եւմտական նախարարութեան հանրային պարտուց գիւանի քարտուղարներէն Խաչիկ էֆէնտի, նախկին շրջանաւարա Միլքիէ վարժարանին, ծրագիր մը մատուցած է Եւմտական նախարարութեան ի մասին տէրութեան հասութից յաւելման։

Այս ծրագրով Խաչիկ էֆէնտի կ'առաջարկէ տուրք մը առնուլ ամուրիներէն ինչպէս նաեւ մանաւորաց կառքերէ, նաւակներէ և այլն։

— —

ՄԷՍԱՐՊՈՒՆԻ ՔԱՐԱՔԸ

Թաղապետութեան Է. շրջանակին նախագահ ձէվալ պէյ առաջարկած է Քաղաքապետութեան՝ Մէսարպունէն մինչեւ Եէնիմահալլէ ուղիղ գծի վրայ քարափ մը շինել, որուն համար 5000 ոսկւոյ ծախք մը հաշուած է։ Քաղաքապետութիւնն ընդունելի դատելով այս առաջարկը, գրած է Եւմտական նախարարութեան որ այդ 5000 ոսկւոյ գումարը վճարուի ի հաշիւ Քաղաքապետութեան, սակայն Մալիէն տակաւին պատասխանած չէ։ Միւս կողմէ կըսուի որ եթէ այդ շինութիւն ի գլուխ հանուի, շինուած քարափին վրայ գտնուած տեղերուն համար հիմակուընէ գնողներ ներկայացած են, ուրկից 17000 ոսկւոյ չափ գումար մը ձեռք պիտի բերուի։

Պէյօղլի քաղաքի թաղապետութիւնը նկատողութեան առնելով այդ պարագան, առաջարկած է որ Մալիէի ու Քաղաքապետութեան միջեւ կատարուած բանակցութիւնը մինչեւ որ աւարտին, այդ գումար կանխավճարի ձեւով վճարուի, սակայն այս մասին եւս տակաւին որ և է որոշում չէ տրուած։

— —

ՊԱՇԱՐԱԽՏ Ի ՆՈՎԿԱՍ

Կը յիշուի թէ Կովկասի մէջ պաշարախտ ծագած ըլլալուն պատճառաւ այդ երկրէն ի Թուրքիա արտագաղթողաց ներմուծումն արգիլուած էր։ Կը ծանուցուի այժմ թէ Կովկասի վճռաւորանքի Թիֆլիզի օսմ. հիւպատոսարանին դիմելով այս արգելքին բարձումը խնդրեր են, որովհետեւ պաշարախտն անհետ եղած է։

— —

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՔԱՐԱՔՈՒՆԸ

Նախարարաց խորհուրդը նաւային երկու սպայներ որոշած է որք պաշտօն ունին Կ. Պոլսոյ քարափանց շինութեան ծրագիրը ծովային տեսակէտով քննելէ յետոյ տեղեկագիր մը պատրաստել։

— —

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Խարբէի Մախսուսէի վերատեսչի օգնական անուանուած է Ճան փաշա Ավրամիտէս, պահելով հանդերձ Ռոկեզիլիրի շոգենաւուց տնօրէնի պաշտօնը։

— —

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նախընթաց օր ծանուցուեցաւ թէ Կէմլիճիկի Բաղարքէօյ գիւղաքաղաքի շրջակայ եէնիքէօյի երեւելիներէն Առաքել էֆէնտի աւազակաց կողմէ լեռը տարուած էր։

Արդ, Պրուսայէն կը գրեն թէ այս դէպք պատահած է սեպտեմբեր 22ին, ժամ 11 ½ին միջոցները։ Առաքել էֆէնտի իւր ընտանեաց նամակ մը գրելով ըսեր է որ որոշեալ տեղը 500 ոսկի տանին իբրեւ փրկանք։ Ընտանիքը հաղիւ կը յաջողին 400 ոսկի ճարել և որոշեալ տեղը կը տանին։ Աւազակները 400 ոսկին կ'առնուն և կ'ըսեն թէ մինչեւ որ 100 ոսկին ալ չտանան Առաքել էֆէնտին չպիտի արձակեն։ Ընտանիքը հարիւր ոսկին եւս ճարելով կը ղրկեն, սակայն ո՛չ աւազակները կը գտնեն և ո՛չ Առաքել էֆէնտին։

Պրուսայի կուսակալին կողմէ ձեռք առնուած ազգու միջոցներու շնորհիւ կը յուսացուի թէ այդ աւազակներ ձերբակալուին և Առաքել էֆէնտի ողջ առողջ ազատուի։

— —

ՓԱՇԱՅ ԵՒ ԱԶՈՒԽ

Թաղապետութեան Գ. շրջանակի հաշուակալութեան քարտուղարներէն Պէսիմ էֆէնտի աղերսագիր մը մատուցանելով ձեռնհաս իշխանութեան, առաջարկած է մայրաքաղաքիս շատ մը տեղերուն մէջ փայտի և ածուխի յատուկ մթերանոցներ կառուցանել ի դիւրութիւն հասարակութեան։ Պէսիմ էֆէնտի առաջարկած է որ այն անձանց համար, որք չեն կարող փայտի և ածուխի գինը մէկ անգամէն վճարել, դիւրութիւններ ցոյց պիտի տայ որպէս զի այդ գումարները մասառ մաս վճարեն երաշխաւոր մը ցոյց տալով։ Նոյնպէս խոստացած է ձրիաբար փայտ և ածուխ հայթայթել այն հիւանդանոցներու, վարժարանաց եւ այլ բարենպատակ հաստատութեանց, որոց հասոյթը բաւական չէ ամեն ծախքերը հոգալու։

Ադրիանուպոլսոյ ձէրէֆ լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Երկրագործական Դրամատունը թէեւ փոխատուութիւններ կ'ընէ երկրագործաց, սակայն այն գաղթականք, որք պարապ հողերու վրայ բընակութիւն հաստատած են եւ տակաւին թարու Սէնէտի չեն ստացած, սերմի համար արմտիք չեն կարող գտնել, որովհետեւ Դրամատունէն փոխառութիւն մը կնքելու համար որ եւ է ապահովութիւն չեն կարող ցոյց տալ։

—Դատական բարձրագոյն յանձնաժողովն կը քննէ այն տեղեկագիրը զոր Դատական նախարարութեան պատժական գործոց տնօրէնը տուած էր ի Բեգրսպուրկ գումարեալ բանտերու բարեկարգութեան համաժողովոյ որոշմանց մասին։

—Երկէկ ժամ 7 ին Ղալաթիոյ Մալթեզ փողոցին մէջ գտնուած գինետուն-ճաշարանի մը վրան գտնուած սենեակ մը բռնկելով այրեցաւ։ Այս չէնք Վեհ. Սուլթանի սենեկապետ Բաղրպ պէյի սեպականութիւն էր և Վասիլաքի անուն հելլենացի մը վարձու բռնած։

Հրդեհն սկսած էր ոգելից ըմպելիներ պատրաստելու յատուկ կաթսային պայթումէն։

—Մատրիտի օսմանեան դեսպանատան զինուորական կցորդ դեր-հազարապետ Հաֆըզ Շէվքէթ պէյ միևնոյն պաշտօնով Պուքրէշ փոխադրուած և այս առթիւ հազարապետութեան աստիճանի բարձրացած է։ Մատրիտի օսմանեան դեսպանատան զինուորական կցորդ անուանած է Բ. զօրաբանակի սպայներէն դեր հազարապետ Եավէր պէյ, որ այս առթիւ հազարապետութեան աստիճանի բարձրացած է։ Պուքրէշի օսմ. դեսպանատան նախորդ զինուորական կցորդ Քէնան պէյ ևս Բ. զօրաբանակին մէջ պաշտօնի կոչուած է։

—Ըստ տեղեկութեանց Հ-ուէֆ-Ֆրի, Բաղէշի փաստաբաններէն Մուրատեան էֆէնտի ինչ ինչ զեղծումներ գործած ըլլալով, փաստաբանութիւն ընելէ արգիլուեր և այս տնօրինութիւն Դատական նախարարութեան կողմէ ծանուցուած է Բաղէշի կուսակալութեան։

—Աւստրիական չոգենաւ մը երէկ մայրաքաղաքս բերաւ 78 սնտուկ մավզէրեան հրացան և 50 սնտուկ այդ հրացաններու յատուկ սուին։

—Նախընթաց իրիկուն Ֆընտրգլի առջեւ երկու անգլիական չոգենաւուց միջեւ բաղխում մը տեղի ունեցաւ։ Շոգենաւերէ մին դէպի Միջերկրական ճամբայ ելնելու պատուն հոսանքէն մղուելով միւսին վրայ ինկաւ եւ երկու չոգենաւք բաւական վնասուեցան։ Շոգենաւերէ մին ջուր առնուլ սկսած ըլլալով, նաւապետն Հարէմ Իսկէլէսիի առջեւ խրեցնել տուաւ զայն։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայած է Կրէտէէն ի Պէնկազի հեռագրական ընդհանրական թել մը հաստատել և անտի ցամաքի ճամբով մինչեւ Ափրիկեան Տրիպոլիս։

—Սերպիական դեսպանն ու ընտանիքն իրենց բնակութիւն Մեծ Կղզի փոխադրած են ուր պիտի մնան մէկ ամսոյ չափ։

—Սերպիտոյ եւմտական քննիչ Սավա Բուժի էֆէնտի մայրաքաղաքս եկաւ։

—Տիրապէտիրի ու Պերութի Հառմէական հայոց առաջնորդք նախընթաց օր մեկնեցան մայրաքաղաքէս, իրենց պաշտօնավայրերն ուղեւորելու համար։

—Կրէտէի նախկին կուսակալ Սավա փաշա Իտալիա ուղեւորեցաւ։

—Բարիզի Օրէգային Ֆօ-թէնտ Պ. Ժան Կառնիէ որուն մայրաքաղաքս հասնիլը ծանուցինք, կը պատրաստուի մեծ նուագահանդէս մը տալ, աջակցութեամբ դաշնակահար Պ. Կէչա Հէկէյի։

Այս իրիկուն է որ Սկիւտարի Ամերիկեան թատրոնին մէջ տեղի կ'ունենայ Ս. Պաշ. վարժարանաց ի Նպաստ կազմակերպեալ թատերական շքեղ երեկոյթը։ Ներկայացուելիք խաղերն են ՁԵՌՆԱՅՈՒՆ, տրամ 5 արարուածով, և Օպերա Մինոնեթիէ, կատակերգութիւն 2 արարուածով։

ՀԵՌԱԴՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՀՐԵԱՑՔ Ի ՌՈՒՍԻԱ

ՓԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ, 10 հոկ.—Ի մօտոյ կ'ըսպասուի ներքին գործոց նախարարին մէկ հրամանագիրն, որով Հրեայք կ'արտաքսուին Սեւաստափոլ քաղաքէն և շրջակայքէն։

ԱՆԱՄՆՈՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 10.—Հոլլանտոյ մէջ անասնոց հիւանդութիւն ծագած լինելով, երկրագործական նախարարն արգիլեց Հոլլանտայէն դուրաց ներմուծումն յԱնգլիա։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԼՐՏԵՍՔ

ՓԱՐԻԶ, 10.—Երեսփոխանք Պ. Միլվուա և Պ. Կոթիէ Երեսփ. ժողովոյն պիտի մատուցանեն օրինական առաջարկ մը, որով կը խնդրեն ծանրացնել այն ֆրանսացի լրտեսներու պատիժն որք հանրային պաշտօն մը կը վարեն երկրին մէջ, կամ սպայ և կամ ենթասպայ եղած են ժամանակաւ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

ՎԻԵՆՆԱ, 10.—Յունաստանի թագաւորն Իտալիա գնաց։

Պ. ԲՐԻՍՓԻՒ ՃԱՌԸ

ՎԻԵՆՆԱ, 10.—Վիեննայի և Փէշթայի լրագիրք միահամուռ կը գովեն զՊ. Բրիսփի՝ իւր բանախօսութեամբ ցոյց տուած քաջասրտութեան և ուղղամտութեան համար։ Արտաքին գործոց նախարարութեան թերթը՝ Ֆրէմտենպլատ՝ կ'ըսէ թէ իտալեան ժողովրդեան ընտրելագոյն մասը ծափահարութեամբ ընդունելով այս ճառ՝ ցոյց տուաւ թէ կը հաւանի Պ. Բրիսփիի հետեւած քաղաքականութեան։ Պ. Բրիսփի ճշմարիտ աշխարհավարի ձիրքեր ցոյց տուաւ, ճշդիւ դատելով Իտալիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ յարաբերութիւններն, (այսինքն՝ պախարակելով Իտալիոյ հակաւստրեան կուսակցութեան «յիմարական» խորհուրդներն և ձեռնարկները)։

ՄԱՔ ՔԻՆԼԻԻ ՕՐԷՆՔԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 (Ա. Հ. Դ.).—Մաք Քինլիի մաքսային օրէնքին քուէարկման յարուցած զայրոյթը դեռ ևս կը տիրէ Անգլիոյ մէջ, մանաւանդ թիթեղի գործարանաց և տարազագործարանաց մէջ։ Կ'ըսուի թէ ասոնք գումարումներ պիտի ընեն՝ Մաք Քինլիի օրէնքին յեսս կոչումը պահանջելու համար։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 29 Սեպտ.

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅԹ	
3 տոկոս Լոնդրայի վրայ	108 5/8
3 » » »	23 39
Օսմանեան Քոնսոլիտ	
Երկէկ երեսկոյ դրամ (Մէջտեղ)	20 33
Աւուրական բաշխում	20 30
Դեռ օրին »	20 32 1/2
Թահվիլաթը Օսմանիէ	82 30
Իսթիգրարը տաքիր	61 35
ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹԳԻՐ	
Սուէզի » Ա Սերի	41 1/4
» » Բ »	23 1/2
» » Գ »	20 30
ԲԱԺՆԵՏՈՒՄԻ	
Սուսիկէ էֆենտիլիք ... Ա.Ոսկի. 1/2	5
Քրէտիտ էֆենտիլիք ... Ոսկի. »	9 23
Գանդ ալ Գոնա ... » »	7
Ռոսէ Շանտ էվլէրէր ... » »	4 36
Թրամվայ ... » »	807
Բուսիզ ի Երկաթուղի ... Ֆր	79 1/4
Ռումելի Երկաթուղի ... Ֆր. Կ.	153

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 10 Հոկտեմբեր, Ժամ 3 վայր 50 երեկոյ

Ֆրանսական Լիւնթի 3 %	94 40
» » 4 1/2 %	106 50
Օսմանեան քոնսոլիտ Սերի Դ.	18 37 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	80 37 1/2
» Ռէժիի բաժնեթուղթ	315
Պանք Օթոման	624 37 1/2
Դրէտիտ Լիոնէ	775
Իտալական Լիւնթի 5 %	94 40
Հէլլէնական 5 %	475
Բոհորթէ Թիւրք (1890)	406 25
Եգիպտական միացեալ	493 12 1/2
Պանք ալ Բարի	847 50
Օսմ. մասը արժէթուղթ	457 50
Սուէզի ջրանցք	2388 75
Պղտիկան արտաքին	76 1/8
Ռիո Թինթօ	628 75
Մէտիտոնօ	697 50
Զէք Լոնդրայի վրայ	25 32

Լոնտոն, 10 Հոկտ. Ժամ 6 վայր — երեկոյ

Անգլ. քոնսոլիտ	94 3/8
Օսմ. » Սերի Դ.	18 1/16
» » » Ա	41 1/4
» » » Բ.	23 1/2
» » » Գ.	18 1/16
Փոխառութիւն 1877	100 3/4 (-)
Պանք Օթոման	14 11/16
Եգիպտական միացեալ (թունիֆիչէ)	96 13/16
» առանձ. (բրիմիէժէ)	91 7/8
Ցարբ Սանիէ	— —
Ցոմանիայ (փոխառ. Բուլիոն)	102 1/2
Հէլլէնական 5 %	93
Մոնտոլ »	77 1/4
Ռուսական 1889	93 1/4
Փոխառութիւն Բարիզի վրայ	25 32

Վիեննա, 10 Հոկտ. Ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	38 60
» Ռէժիի բաժնեթուղթ	136 50
Փոխառութիւն Լանտաի վրայ	115 70

Պերլին, 10 Հոկտ. Ժամ — վայր —

Փոխառութիւն Լանտաի վրայ	20 37 1/2
Բուսիզ Թղթադրամ	251 50
Օսմանեան երկաթուղի	81
Օսմանեան քոնսոլիտ Սերի Դ.	18 45

ԿՆՈՋ ՍԻՐՏ ՄԸ

Մեր նախորդ յօդուածին մէջ ըրած ակնարկութիւնն Մեր «ԷՐԷՆ» առթիւ կը դնէ պարտականութիւն խօսելու Բոլ Պուրժէի վերջին երկին վրայ։ Կնոջ «ԷՐԷՆ»ը կրնայ համարուիլ շարունակութիւն Մեր «ԷՐԷՆ»։ Ինչ որ այս վերջինին կը թողուր ընդհատ, առաջինը կը լրացնէ, ինչ որ Մօրասանի գործը կը թողուր ի բաց, Բոլ Պուրժէ զայն կ'առնու ի ձեռին եւ իրեն սովորական եղանակաւ կ'ապացուցանէ և կը բացատրէ։ Այս վէպն ինքնին առանձին և մասնաւոր տեղ մը գրաւելու արժանի է նմանօրինակ գործոց մէջ։ Եթէ երբէք, իմաստասիրական տեսակէտով, կնոջ «ԷՐԷՆ»ը կրնայ համարուիլ շարունակութիւն Մեր «ԷՐԷՆ», բարոյական եւ գիտական տեսակէտով կը տարբերին անհունս իրարմէ։ Բոլ Պուրժէ և Մօրասան կը նշանակեն զկին էակն տարբեր հայեացքներով, կը շօշափեն զայն իւրաքանչիւրն իւրեն յատուկ դրութեամբ։ Թէպէտեւ՝ առաջինն՝ իր դիւցազնուհին կը դնէ հուսկ յետոյ վանքի մէջ եւ երկրորդը՝ փայլուն բարիզեան ընկերութեանց մէջ, սակայն եւ այնպէս երկոքին եւս կրից ըմբռնումէն ազատ կեցուցած են զանոնք, մղեալ արդարեւ իրարմէ անջատ պատճառներէ։

Այլ ի՞նչ անհունն տարբերութիւն կայ երկուքին մէջ իրենց գրելու եւ պատմելու տարազին նկատմամբ։ Մօրասան ունի սահուն եւ հնչուն լեզու մը։ Ցրանսական ոսանին առանձնայատուկ գիւրաւահ եղանակաւ կ'ընթանայ իր վէպին զանազան հիւսուածոց ընդմէջ։ Գրիչը կ'երեւի չուններայ իր ձեռաց մէջ դժուարութիւն արտայայտելու, առանց ճգանց, առանց արգելքներու, սովորական կենաց երեւոյթներու։ Շատ դուն ուրեք կը տեսնուի որ Մօրասան ջանայ իր անձանց գործողութեանց պատճառները բացատրել, կը պատմէ իրողութիւնն, առանց վայրկեան մը կանգ առնելու։ կը թողու ընթերցողին, եթէ սա երբեք կամք ունենայ, խորհիլ եւ եզրակացնել։ Կը գրէ ու կ'անցնի, ահա՛ իր գրութիւնն։

Այլ երբ գանք Պուրժէի, առաջին էջէն իսկ, առաջին տողէն իսկ մարդ կ'ըզգայ զանազանութիւնը։ Կարծես թէ խաղաղ, անվրդով նաւարկութենէ մը յետոյ փոխադրուած է մարդ փոթորկալից, հողմնաստաս ալեաց ներքեւ յորձանաւոր ծովի մը վրայ, այնքան Պուրժէ կը տարբերի Մօրասանէն։ Պուրժէի նպատակը չէ պատմել վէպն իր պարզութեան մէջ, իր անձանց սակ տեսակ տեսակ երեւոյթներ, այլ առաւել բացատրել մէն մի շարժուածքին պատճառը, մէն մի գնացքին, ընթացքին նուիրել էջեր։ Զգացումներն իրենց մերկութեամբ կը պարզուին ընթերցողաց առջեւ։ Գաղտնի բան մը չի կայ հոն։ Մեզ համար չիկայ յոգնութիւն եւ աշխատութիւն ըմբռնելու համար, հաստատելու համար իր խնդիրներու հիմարտութիւնը։ Բնական գիտութեան փորձ մ'է որ կարծես տեղի կ'ունենայ աչքդ առջեւ։ իր ամբողջ բացատրութեամբ հանդերձ։ Կը գոհանաս տեսածովդ, հաստատուն իմն կը տպաւորուի մտացդ մէջ ինչ որ կը խորհի, կը գործէ մարդ, այս ինչ կամ այն ինչ պարագայից ներքեւ։

Վիճելի կէտ մ'է թէ այս գրութիւնն իրօք կրնա՞յ օգտակար լինիլ մտաց համար։ Պէտք չէ՞ միթէ որ ք

անհատներէ, աւելի հակամէտ պիտի լինէր նկատելու այս վերջնոց կեանքը, մինչ ընդհակառակը Պուրժէ քաղած է իր դիւցազնուհիք այն դասուն մէջ որ կ'արտադրէ բարեկրթեալ, արիստոքրատական ազնիւ ձիրքեր ունեցող անհատներ։ Եթէ երբեք իր անձինք գործեն սխալ մ'իսկ, զայն քաւելու համար կը գրկեն և կը փնտռեն միայնութեան կամ կրօնից օգնութիւնն ուր կը ջնան և գտնել իրենց զղջումն։ Պուրժէի այս յատկութիւնն զինքն ալ աւելի բարձրացուցած է ընդհանուր գրական աշխարհին վրայ։ Իր անձինք, երբ մատնուին անգամ մը բնութեան օրինական պահանջմանց, յետս կը խորշին անտի ցայտէտ ի վնաս իրենց և այլոց։ Պուրժէի ամեն գործերուն մէջ կը տեսնուի այս մանրամասնութիւնն, Սէրէ «ճէրէն սկսեալ մինչեւ Կնոջ «էրդ մը»։

Այս վերջին գործն ի նկատի կ'առնու կինն իր հակընդդէմ զգացումներով. համառօտակի պատմենք զայն։

Տիկին Ժիւլիէթ տը Թիւիէր մնացած է այրի իր քսանամեայ դեռափթիթ տարուոյն մէջ։ Կը վարէ իր մօր հետ ի միասին մենակեաց կեանք մը, իրենց դղեակին մէջ մեկուսացեալ։ Տան մուտքը բաց է միայն մի քանի մտերիմներու, որոց թիւն է կարի սահմանափակ։ Տիկին տը Թիւիէր դուն ուրեք դուրս կ'ելլէ և այն ալ իր մտերժուհի բարեկամուհւոյն, Տիկին տը Քանտալի բնակարանը։ Կը վայելէ տասը տարիէ ի վեր պարկեշտութեան և առաքինութեան համբաւն, ոչ ոք կը համարձակի այդ այրի կնոջ նկատմամբ յոռի կամ երկդիմի գաղափար մը արտայայտել։ Արդէն իր նեղ շրջանակէն անդին ծանօթ չէ հասարակութեան։ Հակառակ իրենց անբաւ հարստութեան, Ժիւլիէթի մայրն իր կրօտներու վրայ ոգացեալ առանձնացեալ ապրիլը նախամեծար կը համարէ։ Ամբողջ սէրը կեդրոնացած է իր ամուսնութեան առաջին տարուոյն այրիացեալ տարաբաղդ աղջկանը վրայ։ Սա եւս կը գուրգուրայ միևնոյն հոգածութեամբ իր իմասուն մօր վրայ։ Երկոքին գոհ կ'երբեմն և իրենց սահմանէն անդր անցնելու փափաքը չեն տածեր։

Սակայն պէտք է խոստովանիլ թէ Ժիւլիէթ ունի տարփածու մը, նոյն իսկ իր տեսութեանց նեղ շրջանակին մէջ, յանձին կոմս Բոեանի։ Սա խորհրդարանին մէջ հռչակաւոր տեղնաբան մ'է։ Երկրին մէջ կը վայելէ հակառակ կուսակցութեան պետի մը համբաւը։ Սակայն Ժիւլիէթի սէրը կոմսին նկատմամբ յառաջ եկած է բարոյական պատճառներէ, այնպէս որ պարկեշտ կնոջ մը փափկանկատութիւնները կրցած է պահել, նոյն իսկ իրենց կացութեան անկանոնութեան մէջ, զոր ինքն և Բոեան կը նկատէին իբր ամուսնութիւն մը։ Զանոնք շրջապատողներէ ոչ ոք, նոյն իսկ իր մտերմուհին, տեղեակ են իրենց յարաբերութեանց։

Ժիւլիէթ իր բարեկամուհւոյն տունն, սեղանի մը վրայ կը ճանչնայ առաջին անգամ Բազալ անուանեալ երիտասարդն, որ իր ստահակութեամբն եղած է հռչակաւոր Բարիզեան ընկերութեանց մէջ։ Բազալ կոչուած է խաղալու մեծ դեր մը Ժիւլիէթի կենաց մէջ։ Այս կինն որ կը վարէր այնքան պարկեշտ կեանք մը, որ յաջս ամենեցուն տիպար մ'է հանդիսացած իր վարուց մեղմութեամբն և քաղցրութեամբն տրդ համակուած է հետաքրքրութեամբ մը ի մօտոյ ծանօթանալու այդ երիտասարդին, որոյ նկատմամբ լսած է խել մը աննպաստ պատմութիւններ։ Կնոջ մը բաւ է հետաքրքրիլ մէկու մը նկատմամբ, հետաքրքրութենէ համակրանք զգալու համար։ Այդ էր ահա որ տեղի կ'ունենար յանձին Ժիւլիէթի։ Պէտք է ըսել սակայն թէ Բազալ սովորական երիտասարդներէն չէր։ Արտաքին երեւոյթը կը կրէր այնպիսի ազնուականական տիպ մը, աշխարհիկ յոգնութիւնները իր դիմաց վրայ դրած էին այնպիսի մեղամաղմիկ կերպարան մը որ անկարելի պիտի կարծուէր թէ այդ ձիրքերուն տէրն լինէր աշխարհիկ մը։ Դիմագծերը կը վանէին անտի ստորնութեան կամ ռամկութեան գաղափարն։ Իր անձն կը կազմէր այնպիսի սիրուն և առնական ամբողջութիւն մը, որ Ժիւլիէթի անմիջապէս կը բացատրէր թէ ինչո՞ւ այս մարդը ներշնչած էր քսմահանոյից աշխարհին մէջ գրեթէ եղերական կիրքեր, թէ ինչո՞ւ ուրիշ մարդիկ, ընդ որս և Բոեան, մասնաւոր հակառակութիւն մ'ունէին նոր դէմ։

Ահա Ժիւլիէթ՝ այդ անձն էր որ ունէր սեղանակից։ Արդէն զայն տեսնելու և առնոր ընկերութիւնը վայելելու գաղտնի հետաքրքրութիւնն և փափաքն ընդունել տուած էր իւր բարեկամուհւոյն հրաւէրը։ Սեղանին վրայ՝ իրարու վրայ բրած տպաւորութիւնն շատ նպաստաւոր էր։ Բազալ հետամտած էր քաղելու տիկնոջ վրայ տեղեկութիւններ, որք ամենն կը խօսէին ի նպաստ և ի գովեստ նմա։ Ժիւլիէթ ևս զգացած էր գաղտնի իմն իր սրտին մէջ նոր շարժում մը։ Չէր կրնար բացատրել այդ զգացման պատճառները։ Սակայն որքա՞ն փափուկ էր արդ անոր կացութիւնը։ Ունէր սիրահար մը, որու կը պատկանէր ամուսնոյ մը անքակտելի կապերով։ Իր սէրն յառաջ եկած էր գթութենէ միայն։ Կարեկից Բոեանի դժբաղդութեանց վրայ, ցաւեկից անոր սրտին թալկահար վշտին վրայ, յանձնած էր զանձն հետզհետէ իր բնութեան, զի Ժիւլիէթի կազմուածքն այնպիսի կարեկցութեան և գթածութեան զգացմանց խառն խառնուրդ մ'էր, որ լոկ ունկն դնելով իւր սրտին բարութեան ձայնին զլիած էր սիրելու զԲոեան, մղեալ միայն անոր ցաւերը մեղմացնելու ջերմ փափաքէն։ Կու գայ սակայն ժամանակ մը յորում այդ անձին նկատմամբ ունեցած գթոյ ատիճանը կը խոնարհի, այդ պահուն ի՞նչպէս պիտի սիրէ։ պիտի ստիպուի կա՛մ խզել կապը, կամ կեղծել սէր, չը պատճառելու համար վիշտ իր սիրահարին։ Ժիւլիէթ արդէն հասած էր այն կէտին, յորում իր սիրտը դադրած էր տրտմելէ գթոյ զգացման ներքեւ, երբ կը պատահի իր ճամբուն վրայ Բազալի։ Փորձութիւնը շատ մեծ էր, զի կ'ըմբռնէր թէ Բազալի նկատմամբ զգացածը կը տարբերէր հիմնովին իր տարփածուին վրայ ունեցած սէրէն։ Վէպին գլխաւոր հրապոյրն այս է։ Հեղինակին մեծ ձեռնհասութիւնն յայտնի կը լինի այս փափուկ հոգեբանական խնդիրներու մէջ։ Երկու տարբեր զգացմանց տարբալուծումն որք կը մաքառին միևնոյն սրտին մէջ, կը կազմեն վէպին կենսական մասը։ Ինչ որ գրեմք, ինչ որ դնեմք հոս անկարելի է տալ իր շորութեան և մերկութեան մէջ գաղափար մը հեղինակին խորազննին կարողութեանց։ Ասոնց մէջ կը հանդիսանայ նա հոգեբան մը և անդամահատ մը։

Բոեան կը մեկնի մի քանի շաբաթ գաւառներու մէջ քաղաքական պաշտօնով։ հրաժեշտի պահուն Բոեան կ'զգայ թէ Ժիւլիէթի սէրը նուազած է։ Չը համարձակիր խօսք մը արտաբերել, իր բնական վեհերտութիւնն արգելք կը լինի նմա գոնէ իր սրտին գորովանաց ատենաբանը լինելու։ Կը բաժնուի ցրտութեամբ, սրտին մէջ պահելով իր սիրոյն սաստկութիւնը։

Բազալ որ մինչեւ ցմրուր քամած էր աշխարհի հաճոյքները, կ'սկսէր ձանձրանալ, կը փափաքէր նորութեան մը։ Զանազան կրից խմորն եղող այդ երիտասարդը կը մտերմանայ Ժիւլիէթի հետ։ կը յաճախէ տունն, եւ անոր անբիծ և պարկեշտ կերպարանքն իր սովորութեանց մէջ փոփոխութիւն մը յառաջ բերելու չարի ազդեցութիւն կ'ընէ։ Իր խօսից և գնացից մէջ այնքան զգուշաւոր էր, այնքան զղջացեալ կերպարանք մ'ունէր, որ Ժիւլիէթ զարմացուէ զարմացում կ'ընթանար չը տեսնելով այդ երիտասարդին վրայ պատմուածներէն ոչ մին։ Ընդհակառակն ուսեալ, վերջին աստիճան ճաշակաւոր, բարեկրթ և թերութիւններն ուղղելու մասին նախանձախնդիր կ'երեւէր։ Ժիւլիէթ չէր նշմարեր որ իր ազդեցութեամբն եւեթ այդ փոփոխութիւնները կրցած էր յառաջ բերել այդ աշխարհասէրին վրայ։ Ժիւլիէթ կը կրէր նաեւ քաղցր տպաւորութիւն մը։ [illegible] տրտ-
փումներ։
[illegible]
[illegible] այդ նամակը յաջողութիւն չունի։
[illegible] քով։ Մեծամարտը տեղի
կ[illegible] Բազալ թեթեւ մը կը վիրաւորի։ Ժիւլիէթ՝ անմխիթար իր վերջին թերութեան վրայ՝ կը քաշուի։ Իւր մօր մահուընէ վերջը, վանքի մը մէջ, իր երիտասարդ եւ դեռատի տարիքին մէջ, աւարտելու համար հոն իր կենաց մնացեալ մասը։

Ահա վէպը։ որքա՞ն անկատար, չոր է այս համառօտութիւնը։ քանի քանի գաղտնիքներ հեղինակը ի վեր հանած է։ Ի՞նչ խնդիրներ լուծած է։ Որպիսի՞ հիանալի են այն էջերն յորս կը նկարէ երկու տարբեր զգացմանց առջեւ, կնոջ մը սրտին պայքարը։ Ոմանք կը քննադատեն զՊուրժէ, իր վէպերուն մէջ չը տալով մեծ տեղ մը զգացմանց գօրութիւնն արտայայտող քաղցր բացատրութեանց։ Որքա՞ն հեռի է իրաւացի լինելէ այն քննադատութիւնն երբ նկատի առնունք թէ Պուրժէ կը նկատէ զմարդիկ որպէս լարած մեքենայներ որք տրուած ուղղութեան մը ներքեւ յառաջ կ'ընթանան։ Իր պարտքն է այդ մեքենայները քակել։ անոնց գործելու սկզբունքները որոշել։ և այն ատեն գոհ է իր գործէն, երբ կրցած է նշգօրէն բացատրել այդ գործիքի կազմոյ զանազան մասանց պաշտօնները։ Բնական է զի, այդ պարագայից մէջ, հեղինակը չը կրնար լինիլ պէտք եղածին չափ փափուկ։ Սակայն և այնպէս այս վերջին գործին մէջ ի՞նչ գողտր նկարագրութիւններ կան։ Դիմագիծն ինչպէ՞ս լաւ անձնաւորուած է իր գրչին ներքեւ։

Երբ հեղինակ մը այսքան յաջողութիւն ունենայ, յայտնի է զի կ'ունենայ շատ յաջողուոտներ։ Սակայն Պուրժէ ի պատասխանի միայն իր երկոց թիւր կ'աւելցնէ որք կրնան համարուիլ և լինիլ փառաւոր հերքումներ նախանձորդներուն։

ՄԿՐՏԻՉ Կ. ՇԱՀԷՆԱՋԱՐ

Եաքանը

ԼՈՆՏՈՆ

Տեսայ ամենէն զարմանալի բանը զոր աշխարհս կրնայ ցոյց տալ ապշեալ մտքին։ տեսայ զայն և զարմանքս դեռ չէ դադրած։։։։ Աչքիս առջեւ միշտ կանգուն է այն ուղեւորներու անտառն որուն մէջէն կ'անցնի յուզեալ գետն մարդկային կենդանի դէմքերուն, իրենց բիւրաւոր զանազան կիրքերով, իրենց սիրոյ, անօթութեան և ատելութեան եռանդուն իղձերով։ Խօսքս Լոնտոնէ վրայ է։

Փիլիսոփայ մը ղրկեցէք Լոնտոն։ բայց, ի սէր Աստուծոյ, չը ըլլայ որ բանաստեղծ մը ղրկէք հոն։ Փիլիսոփայ մը տարէք և Ջիբսայտի անկիւնը կեցուցէք։ շատ աւելի բան պիտի սովրի այնտեղ քան թէ Լայբնիկի վերջին տօնավաճառին բոլոր գրքերն։ և քանի որ այդ մարդկային կոհակներն իւր շուրջը մրմռան, մտածութեանց ծով մ'ալ պիտի ուռի իւր առջեւ։ յաւիտենական ոգին որ անոր վրայ կը ծածանի՝ իւր շունչն իրեն պիտի փչէ։ ընկերական կարգին ամենէն թագուն գաղտնիքներն յանկարծ պիտի յայտնուին իրեն, որոյ կերպով պիտի լսէ և պիտի տեսնէ աշխարհիս կենսական բարախուսները։։։ Որովհետեւ եթէ Լոնտոն աշխարհիս աչ ձեռքն է, ձեռք գործունեայ և հզօր, Պօրսայէն Ցաուենիկ-Սթրիթ տանող փողոցը կրնայ նկատուիլ իբր մեծ շնչերակն։

Բայց բանաստեղծ մը մի՛ ղրկէք Լոնտոն։ Այն կանխիկ դրամի լքութիւնը, որ ամեն բանի վրայ դրոշմուած կը տեսնուի, այն վիթխարի միօրինակութիւնն, այն մեքենական անսահման շարժումն, նոյն իսկ ուրախութեան այն տխուր երեւոյթն, այն չափազանցեալ Լոնտոնը կը ճգմէ երեւակայութիւնն և սիրտը կը պատռէ։ և եթէ դիպուածով ուզէք գերմանացի բանաստեղծ մը ղրկել հոն, երազող մը որ իւր տեսած ամենէն փոքր բանին առջեւ կանգ առնէ, թերեւս ցընցտիներ հագած մուրացիկ կնոջ մը կամ փայլուն ոսկերչի կրպակի մը առջեւ, օ՜հ, այն ատեն, գէշ է խեղճին գործը։ ամեն կողմէ պիտի հրմշտկեն զինքն և մինչև անգամ գետինը պիտի ձգեն շնորհալից կոոոէմով մը։

Կոոոէ՛մ. անիծեա՛լ հարուածներ։ Դիտեցի որ այս ժողովուրդը շատ բան ունի ընելու։ Նուալլութեամբ կ'ապրի և թէեւ սնունդն ու հագուստը հոն աւելի սուղ են քան թէ մեր երկիր, կ'ուզէ մենէ աւելի լաւ մնանիլ և հագուիլ։ Խոշոր պարտքեր ալ ունի, ինչպէս որ կը վայլէ բոլոր բարձրաստիճան անձերուն։ իրաւ է թէ նորէն ցուցամոլութեան համար իւր կնիները երբեմն պատուհանէն դուրս կը նետէ և ուրիշ ժողովուրդներուն ստակ կուտայ որպէս զոհին չի տար իւր մասնաւոր հաճոյքին համար։ այն ատեն անոնց թագաւորներուն աղօր պարգեւ մը ալ կուտայ։։։ ուստի պէտք է որ ձօն Պըլ գիշեր ցերեկ աշխատի այսպէս ծախքերու համար ստակ հայթայթելու։ գիշեր ցերեկ պէտք է որ ուղեղը տանջէ ու նորանոր մեքենայներ հնարէ։ Նստած է և հաշիւ կ'ընէ։ քրտինքը ճակտէն վազելով կը վազէ, կը թռչի, առանց բանի մը ուշ դնելու, նաւահանգիստէն Պօրսա, Պօրսայէն Սթրէնտ, և այն ատեն երբ, Ջիբսայտի անկիւնը խեղճ դերմանացի բանաստեղծ մը անոր ճամբան գոցէ պատկեր ծախսոյի մը խանութին առջեւ յօրանջելով, շատ ներելի է որ քիչ մը կոչտութեամբ զայն մէկ կողմ հրէ։։։

Այն պատկերը զոր կը դիտէի, բերանաբաց, Ջիբսայտի անկիւնը, Ֆը բանացուց անցքն էր Պէրէզինայէն։

Երբ, այդ յաջտակութենէն ըմբոստանալով, աչքս դարձուցի մեծաժխոր փողոցին վրայ, ուր մարդոց, կանանց, տղայոց, ՀՀՀերու, թղթատարական կառքերու գոյնզգոյն խառնուրդ մը, ի մէջ այլոց յուզարկաւորաց թափորմ մը, կը տարածուէր գոռալով, կանչուռտելով, հեծելով եւ շառաչելով, թուեցաւ ինձ թէ ամբողջ Լոնտոն ուրիշ բան չէր բայց եթէ Պէրէզինայի կամուրջ մը, ուր ամեն մարդ, ցնորեցուցիչ մտատանջութեան մը մէջ, կ'ուզէ անցք մը բանալ իրեն կեանքի փոքր մնացորդ մը պահպանելու համար, ուր ամբարտաւան ձիաւորը հէք հետեւակը կը կոխոտէ, ուր ինկողն խապառ կորսուած է, ուր լաւագոյն ընկերներն անգթօրէն իրարու դիակներուն վրայէն կը քալեն, ուր հազարաւոր մարդիկ, յոգնութենէ ոգեսպառ և արիւնաչաղախ, ուզելով, թէեւ ի զուր կամուրջին տախտակներուն կառչիլ, մահուան ցո՛ւրտ փոսին մէջ կ'իյնան։

Ո՞րչափ աւելի մաքուր և աւելի բընական է ընդհակառակն մեր պտրելի Գերմանիան։ ի՞նչ երազուն յամութեամբ, ի՞նչ կիրակիի խաղաղութեամբ կը շարժին հոն ամեն բան։ Պահակներն հանդարտօրէն կը պտրտին, հանդարտարուեստ մը տակ կը շողշողան համազգեստներն ու տուներ։ ադաւնիներուն շուրջը ծիծառնիկները կը թռչտին, պատուհաններ արդարութեան խորհրդականներ կը ժպտին։ հընչուն փողոցներուն մէջ, մարդ ուզածին չափ տեղ կրնայ գտնել։ շուները կը ընան հանդիստ զիրար հոտուրտալ, մարդիկ կարող են կենալ դիւրութեամբ և թատրոնի վրայ խօսիլ, եւ խորունկ, շատ խորունկ կերպով բարեւել, երբոր անցնի բարձրաստիճան անպիտանին կամ դեր-անպիտանին մէկը, մաշած հագուստի մը վրայ կը-բելով գոյնզգոյն ժապաւէնի կտոր մը, կամ չարաբեալ եւ ոսկեզօծ պզտիկ արքունական մարգարիտ մը, որ կը հանի շնորհալի կերպով բարեւիդ պատասխանել։

Մինչ դրած էի չգարմանալ Լոնտոնի վեհաշուք մեծութեան վրայ, որու մասին այնչափ բան լսած էի։ Բայց ինծի ալ ճիշդ այնպէս պատահեցաւ ինչպէս այն խեղճ դպրոցականին որ որոշած էր չզգալ այն պատիժը զոր պիտի ընդունէր։ Ցարբերութիւնը սա եղաւ միայն որ անիկա կը սպասէր իր կռնակին ուտելու սովորական գաւազանով քանի մը հարուած, ըստ սովորական կանոնին, մինչ-դեռ արտասովոր թուով հարուածներ ընդունեցաւ արտասովոր տեղ մը եւ պզտիկ գաւազանով մը։ Ես ալ կը յուսայի մեծ պալատներ տեսնել, եւ պզտիկ տուներէ ուրիշ բան չտեսայ։ սակայն այդ բնակութեանց միօրինակութիւնն և անհամար բազմութիւնն այս պատճառաւ շատ աւելի մեծ ազդեցութիւն կ'ընէ մարդուն վրայ։

Այս ազիւսէ տուները խոնաւ օդէն և ածուխի շոգիէն մութ ձիթապտուղի միօրինակ գոյն մը կ'ստանան։ Ամենքն ալ նոյն ճարտարապետութեամբ շինուած են։ սովորաբար երկու երեք պատուհան քովէ քով եւ երեք հատ վրայէ վրայ, և տանիքին վրայ պզտիկ կարմիր ծխնելոյզներ ուրոնք նոր քաշուած արիւնաթաթաւ ակռայներու կը նմանին։ Փողոցները լայն ու մէկ գծի վրայ շինուած, կարծես թէ կոպտուած են երկու երկայն անվերջ տուներէ, որոնք զօրանոցի ձեւով կառուցուած են։ Պատճառն այն է որ անձնիւր անդլիական ընտանիք, նոյն իսկ թէ որ երկու անձերէ բաղկացած ըլլայ, կ'ուզէ առանձին տուն մը բնակիլ, որ իւր դղեակն ըլլայ, և հարուստ շահագէտներ, այս պէտքը լրացնելու համար, ամբողջ փողոցներ կը շինեն որոնց տուները զատ զատ կը ծախեն։ Սէրէին գլխաւոր փողոցներուն մէջ, Լոնտոնի այդ մասն ուր կը գտնակալեն վաճառականութիւն և ճարտարարուեստք, ուր հին տուներ կը տեսնուին նորերուն մէջտեղը, ուր պատերը մինչեւ տանիքը ծածկուած են մէկ կանգուն երկայն անուններով և գրեթէ միշտ ոսկեզօծ և քանդակեալ թուանշաններով, տուներու այս յատկանշական միօրինակութիւնը նուազ աչքի կը զարնէ, որովհետեւ օտարականին ուշը կը գրաւէ անդադար կրպակներուն պատուհանաց առջեւ ի ցոյց դրուած նոր եւ գեղեցիկ առարկայներու հրաշալի տեսքը։ Այս առարկաներն ինքնին մեծ ազդեցութիւն յառաջ կը բերեն, վասն զի Անգլիացին բոլորովին կը կատարելագործէ ինչ որ կը շինէ, եւ զարդարանաց ծառայող ամեն նիւթ, աստեղաձեւ կանթեղ մը, կօշիկ մը, թէյի տուփ մը, կնոջ շրջազգեստ մը, կը յանկուցանեն զմեզ իրենց փայլովն եւ իրենց ֆէնէլ երեւոյթով։ բայց չտկելու արհեստը, գոյներու հակադրութիւններն եւ զանազանութիւնն է նաեւ որ անգլիական խանութներուն մասնաւոր հրապոյր մը կուտայ, նոյն իսկ ամենօրեայ պիտոյից սահմանեալ իրերը զարմանալի մոգական փայլով մը կ'երեւին մեզ։ սովորական վառելու նիւթեր կը հիացընեն զմեզ լուսաւորութեան նոր եղանակով մը։ մինչեւ անգամ հում ձուկերն այնպէս սիրուն ճարտարութեամբ մը ի տես դրուած են որ կը զմայլին անոնց թեփերուն ծիածանի ցոլքերուն վրայ։ հում միրը կարծես թէ նկարուած է շատ մաքուր և ամեն կերպով ներկուած յախճապակեայ պնակներու մէջ, ազատքեղի սիրուն պակով մը։ Վերջապէս ամեն բան նկարի մը պաճուճանքն ունի, եւ կը յիշեցնէ Ֆրանձ Միրիսի այնքան փայլուն և սակայն այնքան բնական պատկերներն։ Միայն մարդերն են որոնց կերպարանքն այնչափ գուարթ չէ որ չափ այդ հոլանդական պատկերներուն մէջ։ ամենէն լուրջ դէմքերով է որ կը ծախեն ամենէն ծիծաղաշարժ խաղալիկներն, և իրենց զգեստին ձեւը ու գոյնը միօրինակ է իրենց տուներուն պէս։

Լոնտոնի անդիի կողմը, զոր արեւմտեան ծայր կը կոչեն, Տ՚ ՀՀ-Ը ԷՆ-ՕՎ ՊԷ ԲՈՈՒ, ուր կ'ապրի ազնուական դասն որ գործով նուազ զբաղած է, այս միօրինակութիւնը շատ աւելի կը տիրէ։ արդարեւ, ամբողջ փողոցներ կան, երկայն եւ լայն, ուր բոլոր տուները, պալատներու պէս մեծ, արտաքուստ ուրիշ նշանաւոր բան մը չունին։ միայն թէ հոս, ինչպէս ամեն այն բնակութեանց վրայ որք բոլորովին սովորական բաներ չեն, առաջին յարկին պատուհաններն երկաթի պատշգամներով զարդարուած են և գետնայարկին վրայ երկաթի սեւ վանդակապատ մը կը տեսնուի որ ստորերկրեայ յարկ մը կը պահպանէ։ Քաղաքին այս մասին մէջ կը գտնուին նոյնպէս մեծ ՀՀՀէյներ, որոնք վերը նկարագրուածներուն նման տուներու շարքեր են, և կը կազմեն քառակուսի մը, որուն մէջտեղը պարտէզ մը կայ երկաթէ սեւ վանդակապատով դցուած և քանի մը արձաններով պճճնուած։ Այս հրապարակներուն վրայ և այս փողոցներուն մէջ, օտարականին աչքին բնաւ չեն հանդիպիր թշուառութեան խարխուլ տնակներն։ ամէն տեղ կը կանգնին հարստութիւնն և ազնուականութիւնն։ մէկուսացեալ փոքր փողոցներու և մութ ու խոնաւ անցքերու մէջէ որ կը դիպուի աղքատութիւնն իւր ցնցոտիներով և իւր արցունքներով։

Այն օտարականն որ Լոնտոնի մեծ փողոցներէն կ'անցնի և ռամիկ դասուն բնակած բուն թաղերը չերթար, ոչինչ կամ շատ քիչ բան կը տեսնէ այն անհուն թշուառութենէն որ կայ այդ քաղաքին մէջ։ Միայն տեղ տեղ, մութ փողոցակի մը բերանը, պատուած լաթերով կին մը կը կենայ լռին, թռուցած ծոցին վրայ սոնդոյց մանկիկ մը բռնած, եւ աչքովն ողորմութիւն կը խնդրէ։ Թերեւս, եթէ իւր աչքերը դեռ գեղեցիկ են, դիպուածով աւելի ուշադրութեամբ կը դիտես զայն, և կ'ահաբեկիս այն վշտի աչխարհէն զոր անոնց մէջ կ'ընդնշմարես։ Սովորական մուրացկանները ծերուկ մարդիկ են, մեծ մասամբ սեւամորթ, որք կը տեսնուին փողոցներուն անկիւնն, ուր ոտքով քալողներուն ճամբան կը բանան աւելով, ինչպէս շատ օգտակար է Լոնտոնի ցեխին մէջ, եւ իրենց աչխատանքին համար պղնձէ դրամ մը կը խնդրեն։ Աղքատութիւնն, ինչպէս մոլութիւնն և ոճիրն, իրիկուան դէմ դուրս կ'ելնէ իւր որջէն։ Երկչոտութեամբ խոյս կուտայ ցերեկուան լոյսէն, որովհետեւ իւր խեղճութիւնն ահռելի կերպով կը հակապատկերի հարստութեան պերճանքին քով որ ամենուրեք կը շողայ։ Երբեմն կը պատահի սակայն որ անօթութիւնը զայն դուրս կը հանէ ցերեկ ատեն իւր մութ փողոցակներէն, և այն ատեն կը կենայ իւր համբ ու պերճախօս աչքերով եւ աղաչաւոր ձեռք մը կ'երկնցնէ ընչեղ վաճառականին որ շտապով կ'անցնի իւր սկուտեները գրպանին մէջ հնչեցնելով, կամ անգործ լորտին որ, յղփացած աստուծոյ մը նման, կ'անցնի, բարձր երիվարի մը վրայ հեծած, իւր ոտքին տակ գըտնուած այդ խուժանին մէջէն, որուն վրայ մերթ ընդ մերթ ազնուականօրէն անտարբեր նայուածք մը կը նետէ, որպէս թէ պզտիկ մրջիւններ ըլլային անոնք կամ դէզ մը խեղճուկ արարածներ որոնց ուրախութիւնը կամ վիշտն իւր զգացմանց հետ առնչութիւն մը չունին։ Անգլիական ազնուականութիւնը, դերագոյն բնութիւն մը ունեցող էակներու նման, կը սաւառնի այդ խաժամուժին վերեւ որ հողին փակած կը մնայ, և պզտիկ Անգլիան կը նկատէ իբրեւ առժամանակեայ բնակարան մը, Իտալիան իբրեւ իւր ամարանոցն, Բարիզն իբրեւ իւր ընկերական սրահն, վերջապէս ամբողջ աշխարհս իբրեւ իւր սեպհականութիւնն։ ոչ մոմտուք ունենալով, ոչ արդելք, այդ մարդիկը կ'երթան ուր որ ուզեն, և իրենց ոսկին բժժանք մըն է որ իրենց ամենէն անմիտ փափաքները կ'իրականացնէ։

Խեղճ աղքատութիւն, ո՞րչափ դառն ըլլալու է քու անօթութիւնդ հոն ուր այլք կը յափրանան հպարտ առատութեամբ մը։ եւ երբ դիպուածով հացի կտոր մը նետեն քեզ անտարբեր ձեւով մը, ի՞նչ ցաւագին ըլլալու են այն արցունքներն որոնցմով կ'ոռոգես զայն։ Քու արցունքներովդ ինքզինքդ կը թաւնուրես։ Շատ իրաւունք ունիս դիմելու մոլութեան և ոճրագործութեան։ Ամեն տեղէ մերժուած ոճրագործներ յաճախ շատ աւելի մարդասիրութիւն ունին իրենց սրտին մէջ քան թէ առաքինութեան այն ցուրտ և անտգիտ նպարավաճառներն որոնց հոգւոյն մէջ չիջած է ամեն զորութիւն չարին համար, այլ և բարւոյն համար։ Եւ նոյն իսկ մոլութիւնը միշտ մոլութիւն չէ։ եւ կիներ տեսած եմ որոնց սրտին վրայ մոլութիւնը կարմիր ներկուած էր, և որոնց սրտին մէջ երկնից մաքրութիւնը կը բնակէր։ եւ կիներ տեսած եմ։։։ կ'ուզէի՛ զանոնք նորէն տեսնել։

Թ-ԷՐ. Ա. Զ. ՀԱՆՐԻ ՀԱՌՆԷ

ԱՌ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

Ստորագրեալս պատիւ ունի ներկայիս ծանուցանել իր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ Եւրոպայի հռչակաւոր գործարաններէն այն ինչ բերել տուած է նոր և վերջին կատարելագործութեան համեմատ մեքենայներ, ժամանակիս պահանջմանց ըստ ամենայնի յարմար, որոնցմով կարելի է ամէն չափով և ձեւով լուսանկարներ արտադրել ի կատարեալ գոհունակութիւն ամենէն դժուարահաճ յաճախորդաց։

Մեր բազմաթիւ բարեկամք կարող են համոզուիլ մեր ըսածներուն պարզ այցելութեամբ ի մեր գործատուն, ուր կարող պիտի լինին ունենալ դիւրամատչելի գներով ընտիր և ամենամաքուր լուսանկարներ։ Ստորագրեալս միշտ անձամբ կը հանէ լուսանկարներն առանց երկրորդական պաշտօնէից ձեռքը ձգելու։

Արդէն 25 տարիներէ ի վեր մեր յաճախորդաց նկատմամբ մեր տան ունեցած բարւոք յարաբերութիւններն ինքնին բացայայտ ապացոյցներ են մեր ըսածներուն ճշդութեան։

Օդը երբ ամպոտ է, լուսանկարն երբեք տարբերութիւն չունենար։ գործատանս մէջ թէ արանց և թէ կանանց համար մասնաւոր վարսայարդար մը կը գտնուի։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱՏՈՒՆ
ՆԻԿՕԼԱՒՐ ԱՆՏՐԻՕՄԷՆՕ

99, Ս-ԼՐ Գ-Յ-ՂԷ ՐԷ-ՀՏ-ԸՐ Գ-ՂԸ, 99
129 Կ. Գ-ԸՐ 39—90

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻՑԷ

Հասպէլ մէվսիմ կիւնէրին գըսալմասը ճիհէթի իւէ Շիրքէթի Խայրիէ վաբօրլարը-նըն վարագի իլանիէ մուճիպինճէ բազարլարտան մատատա կիւնէրտէ սապահլարը սաաթ 12ռէ եէնիմսապլէ. Գէպէք, վանիքէյ, Իսսկիւտար իսկէլէլէրինէն քէօբրիյէ իճրա իլէտիքլէրի պիրինճի սէֆէրլէր իւէ, քէօբրիւտէն սաաթ 12·50ռէ տօղրու Գանտիլիյէ վէ սաաթ 1ռէ Գավագլարա գատար ռումէլի ճիհէթինէ վէ սաաթ 1·20ռէ Գէյգօզա վէ անտէն նէյնի քէօյէ գատար անատօլու ճիհէթինէ իճրա իլէտիքլէրի սէֆէրլէր Թըշրինի էվվէլին իքինճի սալը կիւնլինտէն իթիբարէն իճրա օլունույաճաղը կիպի, սապահլարը տախի Գէյգօզատան սաաթ 12 վաբօրը եարըմ սաաթ սօնրա հարաքէթ իլէ յէճէկի Շիրքէթի Խայրիէ Թարաֆընտան իլան օլունուր։

27 Իյուլ 1890 813 2—3

ԱԶԴ

ՄՕՍ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԵՐՈՒԹԻՒՆ

Սէ-օ-դէլ-չոգենաւը, նաւապետ Գբաուն, հոկտ. ի դէպի 3|15ին Լիվրբուլէն ատա կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212
ՀԱՍՈՑՔ 1889 ՏԱՐԻՈՅ 2,170,355

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՖՇՈՒԸՕՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300
ՀԱՍՈՑՔ 1889 ՏԱՐԻՈՅ 989,400

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնես չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած գրական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իրը ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի հիւղին համար մինչև ցարդ տուժած վնասին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ.

ԴՐԱՄԱԳԼԻՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գ. տնայարկ թիւ 22 և 22 կ. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Ն. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԷԷՐԻ

Թաթիը չերիս գրչէի ճէտիտ պէն, իւշ զուրուշ օն փարա.
Սիեահ եուն չէրիտ արչունը ճէտիտ եիւզ եիրմի պէն, եէտի փարա.
Քոզալը նէֆէրաթ փիսկիւլիւ ատէտ սէքսէն պէն, եիրմի եէտի փարա.
Ինճէ քէթէն պէզի արչունը ճէտիտ իքի պէն, տէօրթ զուրուշ.
Պէեազ գըվրըճըք մէչինի ատէտ պէն, եէտի զուրուշ.
Տէվէ մաքալը իքի եիւզ եարտալը մաքարա իփլիկի ատէտ
14800 պէեազ
58000 սիեահ
70300 քըրմիզը

50100, պէհէր մաքարասը եիրմի իւշ.
Կիւվէզ եուն չիթա արչունը ճէտիտ եիւզ էլլի պէն.
Այ եըլարգալը քէպիր մատէն փուլ կրօսա տէօրթ պէն տէօրթ եիւզ էլլի, զուրուշ տօգուզ.
Այ եըլարգալը սաղըր մատէն փուլ կրօսա իքի եիւզ սէքսէն, պէշ զուրուշ եիրմի պէշ փարա.
Ղաղըր թէլ զօրճա չիֆի գըրդ պէն, պէն չիֆթի սէքիզ զրուշ.
Թէնէքէ բուլ ատէտ սէքսէն պէն, պէն ատէտի օն պիր զրուշ օն փարա.
Գուլէլի խասթախանէսինէ մէվճուտ խասթէկեանա մախսուս եիւզ եիկիրմի ատէտ տօլապը թաամիրիեէսիլլէ միւճէտատէտէն ալընաճագ եիւզ սէքսէն ատէտ տօլապ.
Նիզամիյէ անպարլարը իչիւն միւնագասաեա գօնուլան պայէատէ մուրադ գամ էշանէրն թրչրինի էվէլ բուսինին իւչիւնճիւ կիւնի գարարը գաթիլէրի վիրիլիգ, սէօրտիւնճիւ կիւնիւ եիւզատ պէշ թէնզիլայթարը գապուլ օլունաճաղընտան իթասընա թալիպ օլանլարը լէվգիվամթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

28 իյուլ 1890 814
Նո. 18 2—3

ԷՄ. ՄԵՐՃԱՆՕՃ

ՄԷՑՕՑԱՆՃԸՐ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 54 ԵՒ 56 Կ. ՊՕԼԻՍ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել պատուարժան յաճախորդաց որք թէ՛ ի մայրաքաղաքիս եւ թէ ի գաւառս, որ ժամանակէ մ'ի վեր մասնաւոր խնամոք ընդարձակած լինելով գրպանի ժամացոյցներու առեւտրական ճիւղս, և ապրանաց մթերքս ճոխացուցած եմ գանազան տեսակ կոթէն լարուոց և բանալիով նիքէլ, արծաթ և ոսկի ժամացոյցներով. Ուստի կը խնդրեմ այն յաճախորդներէս որք կը շահագրգռին սոյն ապրանքէն, իրենց գնումներն ընելէ առաջ անգամ մը գալ այցելել մթերանոցս ուր միշտ ի պահեստի կը կենան 3000էն աւելի ժամացոյցներ իւրաքանչիւրը 35էն մինչեւ 3800 ղրշ. ի արժէքով. 173

Մեծաքանչ քնոցոց համար մասնաւոր գոյներներ

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՊ

Տօրթոք Այրերի ջերմային հիւանդութեան, այս գեղն' որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինաց, է դառնահամ և ազդու կապդուրիչ ամէն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճաքճաքուտ վայրերու ջերմտու կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և ապարդիւնիչ ազդոյ յատկութիւնն երաշխաւորեալ է նորա ունկնդիրը ազդոյ գիտութիւնովն։ Այս ֆիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր անվնասարարի նիւթոց միջոցաւ, որք թաքնուելն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան թունաւորումն. որոց ասանունները տրուած է ջերմն և տարուբ, թագուն ջերմ, պորբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճաքճաքուտ վայրերէ բուսեալ մահաբեր նիւթերով, կամ բաց աղբանոցներէ և ալիներու ծակոտիներէն ելած թունաւոր կազերով, զոր մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այրերի ջերմի ու տենդից գեղը կը ընդէ այդ գուռնաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և գուբը կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որպ գործածութիւնն սաստագոյն անվնասդ և անվնաս է և օգուտ ազդ, միայն թէ տրուած հրահանգից համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Պալաթիա և. Պոլսոյ։ 30

COMP RUSSE DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր	Հկտ.	Ժ. Ր.	Երթ-ւոյթ	Տեղը	Շոգենաւ
Բշ.	1	13	երբ.	Օտէսա	
Գշ.	2	14	5 երբ.	Ալէքսանդրիա	
Դշ.	3	15	10 առ.	Անատօլու	
Դշ.	3	15	10 առ.	Սեվաստափոլ	
Եշ.	4	16	2 երբ.	Օտէսա	

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրչէ Գարու։ 26

ՔԻՈՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՈՑ

Ուղ. -դը երթ- ուղ-ով կը բանի Լիվերբուլ և Ամերիկայ դէջ-

Անուանք	Թոնոց	Անուանք	Թոնոց
Ումպրիա	7718	Գալատիա	4845
Էդրուրիա	7718	Պոմերիա	4531
Սէրվիա	7391	Լամարիա	2574
Ուրանիա	7268	Մարաթոն	2103
Բաւվարիա	5587	Գալլա	2393
Սկիթիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալիֆոռնիա	4809	Թարիֆա	2216
Սիթիա	4557	Բալտիրա	2144
Ալէքսօ	2143	Բրինիտաս	899
Քէսար	1876	Մորոգգօ	1855
Շերպուրկ	1614		

Trinidad շոգենաւը Լիվերբուլէն ասա կ'սպասուի հոկտեմբեր 23ին։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ ֆորթ-կոտոր
Thomas C. Joly
Թիւ 1. Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան, Ղալաթիա
10

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՔ

Երթ-ուղ. Ամէրիկա, Կ. Պոլսոյ և Օսմանյան Գիծ-

ԹՈՄԱՍԻՒԼՍԸՆ ՈՐԴԻՆԻ ԼԻՆԿ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանս	2000	Ֆլամենկս	1600	Բալերմ	3200
Անձէլս	3000	Կալիէս	5500	Սանտէր	1700
Աբսլլս	5500	Պիդանս	2200	Բլաքս	1500
Արկս	300	Սոզս	1500	Բոլս	1000
Արիսոդս	4000	Կրոսնս	2200	Փուրդս	2800
Պասանս	3000	Հիրս	5000	Իրալիս	4400
Պօրտսիոս	220	Հիսպանիս	3000	Լիմպուրգս	3200
Պրաս	2000	Հինտու	7000	Օլս	3000
Պէֆիսլս	8800	Համբուրգ	1200	Բոմս	3500
Գէլրս	26 0	Լայկս	5000	Բօզարիս	3500
Գալիլէս	5500	Ճիւնս	2300	Պարերս	4000
Գամս	2100	Գէլրս	2000	Սանդիակս	8200
Գագս	2000	Գոլորնս	4200	Պարֆս	2000
Զոմս	3700	Քոմնս	2200	Ս լիս	2000
Զիքակս	5000	Լէս	2000	Սարենս	4300
Գլիս	5000	Լեանթս	4500	Թ Ուիլսըն	3000
Օրլրասս	4400	Իսլոնս	3000	Թուրս	1200
Տիդս	3500	Սլամ	1 00	Թօլիս	2800
Տամնս	2 00	Պարենկս	4800	Թորրիս	900
Տուրս	2800	Մարգէլլ	6500	Ուրպինս	5000
Տրաբս	4100	Մեկս	2000	Գլոլեուրս	5000
Էրզնամ	2000	Մոնրիս	3100	Սէտս	3600
Էյսոբրասս	3000	Նէլս	2000	Զէկրա	1000
Լէբերս	3200	Օրլանս	3000	Տիֆանրնս	200
Հրաթս	2600	Թէլլս	5000	Ամրոս	200
Ֆարբան	800	Դրանս	4 00	Զէրս	140
Ֆիտս	700	Օգդս	2000	Պոպրիթս	120
Լեմիրլրն Մեմարք					8000
Բերժիրն Մեմարք					8000
Լէդերն Մեմարք					8100

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գերարոս Ֆ. Ֆէնտի Անպարեան, գործակալ Ընկերութեան ի կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40 Պահչէ Գարու, Պոլիս։ 5

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԻԷՍ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մաւք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000 Տարեկան հասոյթ 1,150,000
Գանձելի հասոյթք և պահեստի դրամ 3,900,000 Վճարեալ վնասներն իբր 30,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ կ'ալուածներ, վաճառք և կարասիք, նպաստաւոր պայմաններով և չափաւոր գներով։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակ ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիյէ փողոց, Թիւ 2, Ճէրէմեան խան, Գամենտոյի Պանգային դիմաց։

25

Ընդհանուր գործակալք Թուրքիոյ՝ [illegible]

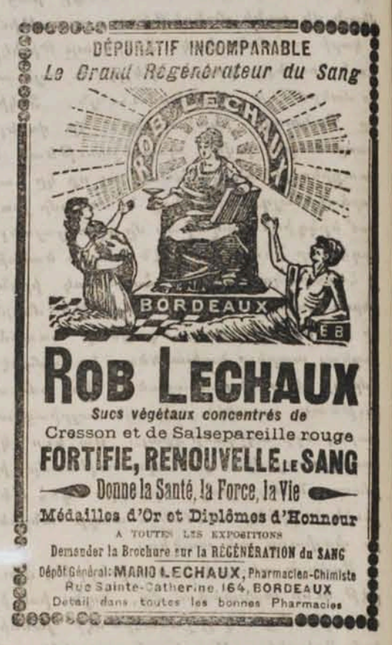

ROYAL VICTORIA

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ԱՆՎՐԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ

ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒՔՈՒՆ ԵՒ ՊԵՏԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԻՐԵՆՑ ՈՑԺՆ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ

Գործածութիւնը դիւրին. կ'արգիլէ մազերուն թափիլը. Հեռացնելու բաց ապահով արգիւնք յառաջ կը բերէ. Բնական և փայլուն գոյն կուտայ մազերուն։ Գործածութիւնը բազմաթաթ չէ.

ՆԵՐԿ 2Ի 2Ի ԱՇՈ

Փափաքեալ ազդուիւնքն ընդհանրապէս յառաջ կուգայ 10—15 օր յետոյ

Այն անձինք որք ծանր հիւանդութիւններէ ելած են, անոնք որ մուսատանդութիւններ ունին, կանայք որ կամ տուած են և մեծ յղնութեանց ենթակայ բոլոր մարդիկ իրենց մազերը կորցնելու ենթակայ են. այս պարագայից մէջ մանաւանդ ՄԱԶԵՐՈՒ ԱՐԳԱՅԱԿԱՆ ՎԻԳՈՏՈՒԱ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉԸ կոչուած է,

ՄԵԾ ԴԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

Ի Թուրքիա մեծաքանակ վաճառման համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՄՄԻՆՏ ԳԱԶԱՆ, Մեթերանոց անգլիական, Վ. Ղալատա Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 601

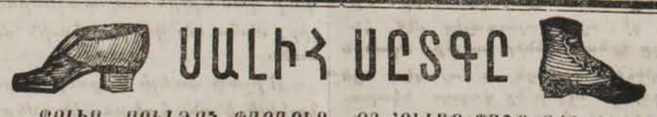

ՍԱԼԻՀ ՍԸՏԳԸ

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱԶԻՏ, ՕՏՃՈՒԼԱՐ ՊԱՇԸ ԹԻՒ 61

Արանց, կանանց և տղայոց համար ամէն կարգի գեղեցիկ ու գիմացկուն կոշիկներ կը պատրաստուին Փրանսական առաջնակարգ ապրանքներէ։ Այս խանութը գիմող յաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի լինին մանաւանդ գներու ածանուն թէնէն։ 2 թիւէն 4 թիւ կոշիկներու կարով պատրաստուածները հինգ ղրշ աւելի պիտի ըլլան փայտէ գամով պատրաստուածներէն։ 4 թիւէն 6 թիւի համար 5 ղրշի յաւելում մը պիտի ըլլայ այդ տարբերութեան վրայ։

Ղրշ.	տեսակ
85	ամէն տեսակ կարով պօթին կալոշ
52	սկարբին կարով
140	կալոշով մոյկ կարով
65	պօթին կարով
80	մէստ կալոշ գամով
140	ամէն տեսակ մոյկ
160	փայլուն մորթէ մոյկ

Ղրշ.	տեսակ
33	կնոջ մուճակ
40	պլատտական կալոշ
70	կնոջ համար պօթին կալոշ
45 16	թիւէն մինչ 21 թիւ պօթին կալոշ տղայոց համար
150	թէլաթին և ուզտի մորթէ մոյկ

Տայոց յատուկ կոշիկներու 21 թիւէն վեր եղածներուն համար հինգ ղրշի յաւելուած մը պիտի ըլլայ։ Յատկապէս յանձնարարուած կոշիկներու համար հարիւրին տասը յաւելում մը պիտի ըլլայ այս գնոյն վրայ։ 113 23—24

Լ'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅ

L'AVENIR DES FAMILLES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՄՈՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՑ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ

ԸՆԴԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԱՂԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

61, ՌԷՊԻՊԼԻՔ ՓՈՂՈՑ, ԼԻՈՆ 61 (ՖՐԱՆՍԱ)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 80,000,000 Ֆրանք
ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՑՈՒՈՐ ԵՂԱԾ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ 1,500,000 Ֆրանք

Լ'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅ, ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, որպէս զարգացումի մը ունեցած է, իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերադարձել դրամագլուխն։

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմազիմի են, ինչպէս շարժական արժէքից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կրնան դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, նրբաքանչութիւնք և գլխաշնորհք փոխառութեանց և ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, Հանդուսեան անուսկ ծերութեան համար, ցեկնոնք եկամտանեաց կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն։ Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1884 ցուցուսաբ 1 էն։

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պետրոս Ֆ. Ֆէնտի Անպարեան, գործակալ Ընկերութեան ի կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40 Պահչէ Գարու, Պոլիս։

ԾԱՆԹԱՀԱՐՈՂ ԹՈՐՏ ԹՐԱՑԲ

ԳՈՒՍՈՅԻ ԿՈՏՈՐԻՉԸ

Կ'ոչնչացնէ մուկ, խըլուրդ, կուզ, աղուէս, եւ կրծողներու ամէն դասը։

Ուրիշ ամէն արտադրութիւններէ գերազանց։ Աննման յաջողութիւն։ Առէք եւ դատեցէք։

Միակ արտադրութիւն որ չպարունակեր ոչ փոսփոր, ոչ արսենիք, ոչ սդրիքնին, ոչ տրէր գլուտեն, ոչ տրէրլուտեն։ Ո և է վնասդ չունի ընտանի անասնոց համար։

Բարիզի 1889ի Ցուցահանդիսին մէջ առաջին մրցանակ եւ ոսկի շքադրամ

ԱՆՄԱՀՄԱՆ ԿԵՐՊՈՎ. ԿՐՆԵՑ ՊԱՇԻՒԼ.

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ ԴԻՒՐԻՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐՆ ԱՊԱՌՈՎ

Անվրեպ և անենան մինչոյ բնաջնջել ընելու համար կրծող անասուններն որք ամէն բան կ'ոչնչացնեն և կը լափեն տուներու, հիւանդանոցներու, զօրանոցներու, ապարանքներու, մաքաստանց, նաւարանաց, ոչ է հաստատութեանց, գործարանաց եւ գաշտօրէից մէջ։

1889 գոկտմբեր 24ին, Լինդլիի [Սնդլիա] Դահանդին բնակարանները և գաշտերը արշաւեցին մի լիանաւոր մուկեր, որք մինչեւ իսկ ոտքէն բռնելու կը խածնէին։ Լինդլիի Դահանդային խորհուրդը, ժողովարկ[illegible] ոչնչացնելու համար ընդունեց թվ 8 թիւ[illegible] անենան բա տարութիւնը, որ մեկ քանի օր յետոյ գիտական ճշմարիտ յաջողութիւն մը ունեցաւ և բնաջնջեց բաւ անասունները։

Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ և Յունաստանի համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՄՄԻՆՏՆ ԳԱԶԱՆԱՆ, անգլիական ընդհանուր մթերանոց, 95, 91, Եիւքսէք-դալաշբրմ, Վ. Ղալատա, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 601

PAPIER FAYARD ET BLAYN

ՎԱՅՈՒՆ տարուընէ աւելի յաջողութիւն կը յանձնարարէ զնա ի բուժումն հոբբո